

ÚVOD

Oblasť a činnosť verejnej správy určuje, usmerňuje a napomáha legislatíva SR. Samosprávy na svoj výkon používajú okrem iného aj prostriedky štátu a vychádzajú i z miestnych daností a možností. Pre ich rozvoj bola vytvorená smerodajná právna úprava, a to Zákon o podpore regionálneho rozvoja č. 539/2008 Z. z., ale aj Zákon o obecnom zriadení č. 369/1990 Z.z. K efektívnemu dosahovaniu plánovaných zámerov je pre samosprávy potrebné vypracovanie rôznych strategických dokumentov, ako napr. aj Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja.(ďalej PHRSR).

Obec Leľa mala spracovaný *PHSR* aj v období *na roky 2007-2013*, s obnovou na *PHSR na roky 2014-2020*. Uplynutím platnosti, zmenou vedenia a zmenami lokálnych i externých faktorov sa dospelo k vypracovaniu nového *PHRSR obce Leľa na roky 2024-2029*.

Externé faktory ovplyvňujúce potrebu nového dokumentu sú rôznorodé. Ide o dokumenty na národnej úrovni, na úrovni kraja, ale aj na úrovni združení a iných právnych subjektov, ktorých je obec členom. Sú to:

- Národná stratégia regionálneho a územného rozvoja Slovenskej republiky do roku 2030,
- Partnerská dohoda SR na roky 2021 – 2027,
- Agenda 2030,
- Vízia a stratégia rozvoja Slovenska do roku 2030,
- Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja Nitrianskeho samosprávneho kraja do roku 2030,
- Územnoplánovacie dokumenty a územnoplánovacie podklady Nitrianskeho kraja,
- Metodika tvorby a implementácie programov hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja regiónov, programov rozvoja obcí a skupín obcí s uplatnením princípov udržateľného smart (inteligentného, rozumného) rozvoja a i.

Vypracovanie a schválenie PHRSR je jednou z podmienok na predloženie žiadosti o poskytnutie dotácie zo štátneho rozpočtu a doplnkových zdrojov podľa § 4 ods. 2. zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja v znení neskorších predpisov.

Samotný PHRSR ako strategický dokument je tvorený na strednodobé obdobie, t.j. do približne piatich rokov, pričom obsahuje analytickú časť, rozvojovú, implementačnú,

finančnú a riadiaco-monitorovaciu časť. Zohľadňuje predovšetkým potreby a danosti riešeného územia, pričom opisuje aj možnosti i riziká z bezprostredného i širokého okolia.

Obec Leľa je niekoľko rokov členom ZMOS – *Regionálne združenie miest a obcí novozámockej, štúrovskej a šurianskej oblasti, Združenia obcí – Južný región, Európskeho zoskupenia územnej spolupráce Ister-Granum.*,

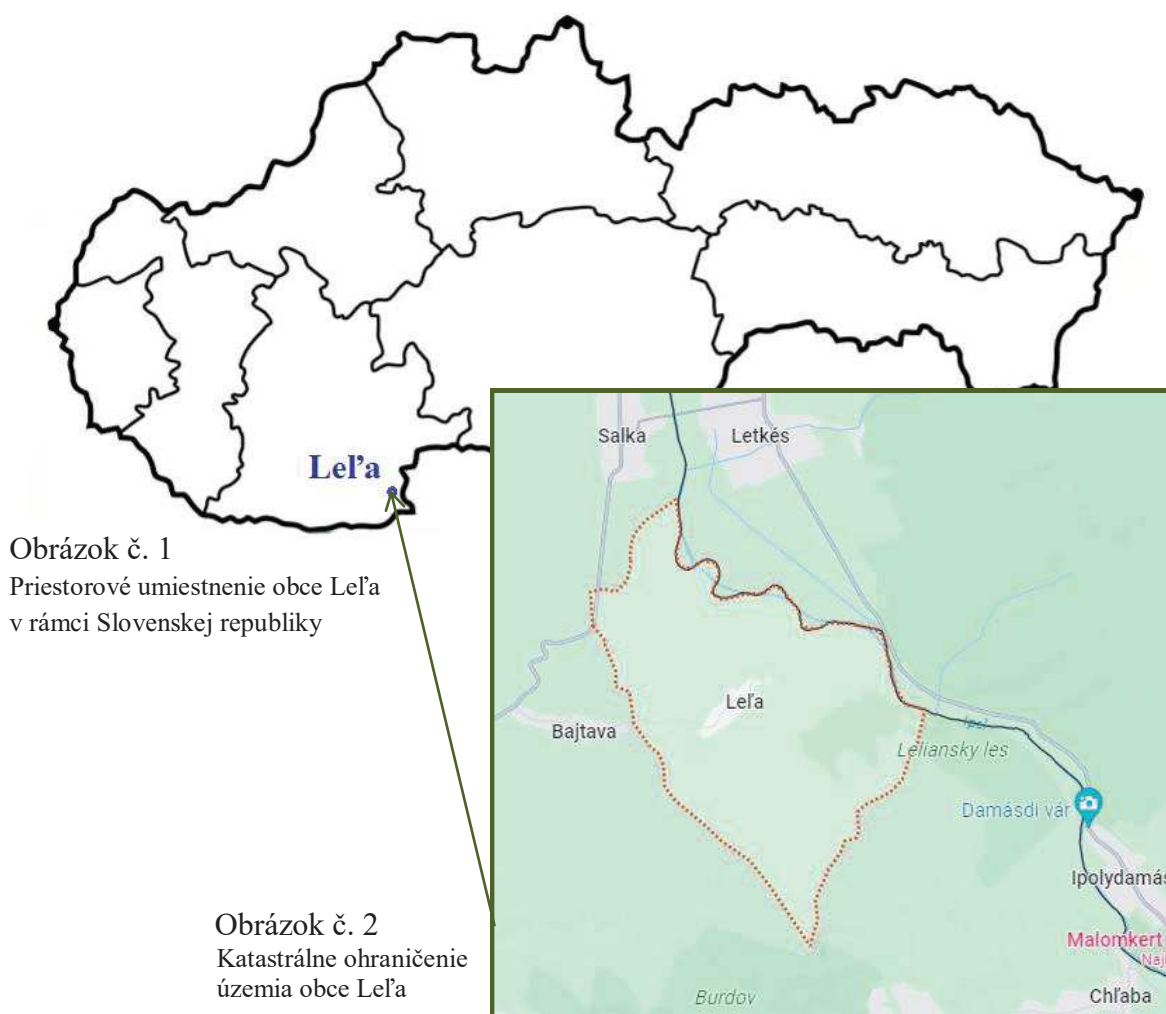
A. ANALYTICKÉ VÝCHODISKÁ

A.1 Identifikácia obce Leľa

Obec sa nachádza v juhozápadnej časti Slovenskej republiky, v dolnom Poiplí, na južnom úpätí Ipeľskej pahorkatiny a na severnom okraji pohoria Burda. Je v blízkosti rieky Ipeľ, na ktorej druhom brehu v Maďarsku ležia Novohradské vrchy. Administratívne spadá pod Nitriansky kraj, okres Nové Zámky. Od Nitry je obec vzdialená 85 km juhovýchodne a 8 km severozápadne od Štúrova, resp. od hraníc s Maďarskou republikou.

Obec Leľa susedí zo severu s obcou Salka, na západe s obcou Bajtava, na juhu s obcami Kamenica nad Hronom a obcou Chľaba. Východnú hranicu katastra obce tvorí rieka Ipeľ, ktorá je zároveň aj štátnou hranicou medzi Slovenskom a Maďarskom.

Ku dňu 31.12.2023 mala obec 318 obyvateľov. Hustota obyvateľstva je 38 osôb na km², t.j. rozloha územia obce je 824 ha. Nadmorská výška, v ktorej leží, je 127 m n. m.

A.1.1 Historický vývoj

Leľa bola osídlená v období eneolitu. Je tu archeologicky doložené sídlisko s kanelovanou keramikou a laténske sídlisko v polohe valov. Bol objavený nález aj z mladšej doby železnej. Doba rímska má svoje korene i v katastri obce Leľa v súvislosti s vybudovaním rímskej strážnej veže v Chľabe, na vrchu Várhegy – Hradný vrch.

Obec je písomne doložená od roku **1262** ako **Leled** a ako majetok štúrovského biskupstva. Neskôr sa spomína ako **Lelid** (1920), **Leľa** (1948), maďarsky **Leléd**.

Obec bola pôvodne kráľovským majetkom a po odchode Tatárov z krajiny ju Belo IV. Osídlil cudzincami, o čom svedčia dodnes zachované nemecké a slovanské priezviská. V roku 1272 kráľ tento majetok vymenil s ostrihomskou kapitulou za iný. Stala sa tým pádom majetkom ostrihomského arcibiskupstva. V roku 1439 kráľ Zsigmond potvrdil majetky esztergomskej kapituly.

V roku 1526 po moháčskej bitke do oslabeného Uhorska vtrhli Turci a začala sa ich vyše 150 ročná okupácia. Obec ležala v blízkosti pevnosti Kakath (Parkan) a hradu Esztergom, ktorý v rokoch 1543-1683 bol sídlom esztergomského sandžku, okrem rokov 1595-1605, keď bol v rukách cisárskeho vojska. V roku 1531 sa obec nespomína v esztergomskom zozname daní, teda Leléd bol už v tom čase poplatný Turkom. V súpise tureckých vyberačov daní esztergomského sadžaku z roku 1553 je v obci zapísaných 6 domov. Po tureckých rabovačkách obec úplne spustla a v zozname tureckých vyberačov daní novozámockého ejáletu z roku 1664 sa spomína ako pusta Lelíd. Po dobytí pevnosti Újvár (Nové Zámky) časť cisárskej armády si pri Leléde rozložila stanový tábor z 18. Septembra 1668 sa tu aj utáborila.

Začiatkom 18. Storočia je zaznamenaná vlna osídľovania obce a jej rozmachu. Z kanonických vizitácií a rôznych zápisníc z roku 1715 sú zaznamenané evidenčné údaje o obci. Obec mala mlyn a 20 domácností. Po roku 1737 bol postavený kostol a neskôr škola.

V roku 1828 mala 74 domov a 447 obyvateľov. Obyvatelia sa zaoberali poľnohospodárstvom a vinohradníctvom. Elek Fényes v roku 1851 opisuje obec takto: „*Leléd, maďarská dedina, v Hontianskej župe, pri Ipli, od Esztergomu 1 mílu, 455 katolíckych obyvateľov, s úradnými ornými pôdami, masnými lúkami, vinohradom, lesmi.*“

Pokojný život pracovitého obyvateľstva v tejto „bohom zabudnutej dedine“ prerušilo obdobie 1. Svetovej vojny, na ktorej bojiskách padlo mnoho miestnych obyvateľov. V roku 1920 bolo meno obce zmenené na Lelid. Kvôli ochrane štátnych hraníc bola postavená kasáreň pre pohraničníkov. Okolo roku 1930 spráchnivel drevený most cez rieku Ipeľ, odvtedy obec nemá priame spojenie s maďarskou stranou Poiplia. Po Viedenskej arbitráži, v rokoch 1938 – 1945 bola obec pripojená k Maďarsku. Počas 2. svetovej vojny bola značne poškodená. Od roku 1945 sa obec stala súčasťou Československej republiky. Obyvateľstvo maďarskej národnosti bolo zbavené občianskych práv a boli im zrušené školy s maďarským vyučovacím jazykom. Niekoľko rodín bolo deportovaných na nútené práce do Čiech.

Po roku 1948 začala socializácia obce a bolo zmenené aj meno obce na Leľa. JRD bolo založené v roku 1952 a v roku 1965 bolo pričlenené k JRD Skalka.

Napriek prehlbujúcej sa hospodárskej kríze po roku 1993, nedostatku pracovných príležitostí a financií, bola v obci v rokoch 2010-2014 vykonaná rekonštrukcia domu smútku a boli vybudované jarky pre odvádzanie zrážkovej vody. V uvedenom období bola vykonaná i rekonštrukcia hasičskej zbrojnice a časti kultúrneho domu.

A.1.2 Kultúrne pamiatky a zaujímavosti

Dominantou obce je rímskokatolícky **kostol sv. Jána Krstiteľa**, jednolod'ová pôvodne baroková stavba so segentovým ukončením presbytéria a predstavanou vežou, z rokov 1752-1774. Koncom 19. storočia prešiel obnovou. V interiéri sa nachádza barokový ambitový oltár z druhej polovice 18. storočia, stĺpová architektúra so sochami sv. Jána Nepomuckého a sv. Pavla. Kazateľnica pochádza z rovnakého obdobia ako oltár, kamenná krstiteľnica je z roku 1879. Fasády kostola sú členené segmentovo ukončenými oknami so šambánami. Mladšia veža vyrastá zo štítového priečelia s prelamovanou rímsoou, je ukončená ihlancovou helmicou. Drevený chór podopieraný dvoma liatinovými stĺpmi, na ktorom je organ z 2. polovice 19. storočia vyrobený firmou c.k. staviteľa organov Ottó Riegera. Impozantá je píšťalová skriňa. Veľký zvon dali vyliat' roku 1925 bývali urbárnici Lelédu, malý zvon zasvätený sv. Jánovi Nepomuckému roku 1925 vyliala firma Richard Herold v Chomútove a zvon - umieráčik zasvätený Nepoškvrnenému počatiu Panny Márie bol roku 1857 vyliaty Andrásom Schandom v Pešti. Zvonica na námestí nahradzovala kostolnú vežu a pravdepodobne bola postavená po stavbe kostola. Drevená stavba bola viackrát opravovaná a posledná modifikácia pochádza z konca 19. storočia.

Za budovou dnešného obecného úradu stojí malá prícestná **rímskokatolícka kaplnka Piety**, ktorú na pamiatku snov Jánosa, Istvána, Pála, Andrása a Józsefa Juhászovcov, ktorí padli hrdinskou smrťou na bojiskách 1 svetovej vojny dali postaviť roku 1928 József Juhász s manželkou Ilonou Molnár. Pri ňom sa nachádza **pamätník k 70. výročiu ukončenia 2. svetovej vojny** odhalený v roku 2014.

Na začiatku obce stojí prícestný jednoduchý **drevený kríž**, ktorí v 40. rokoch 20. storočia dala postaviť rodina Ormándyovcov. Na kríži je pripevnený malý kríž s medeným Korpusom, okolo je novšia železná ohrada. Pred domom č. 14 sa nachádza železný prícestný kríž postavený okolo roku 199, na mieste pôvodného dreveného kríža. Ten postavila krátko po ukončení 2. svetovej vojny rodina Bobekovcov.

Ústredný kríž cintorína na slávu Boha roku 1928 dal postaviť József Hugyesz s manželkou Annou Letovics. Kríž z umelého kameňa s liatinovým korpusom je osadený na štvorcovom betónovom podstavci. **Pamätník obetiam 2. svetovej vojny** v cintoríne bol postavený v roku 1999.

Na budove obecného úradu je z roku 1974 osadená **pamätná tabuľka ukončenia vojny v obci dňa 26. decembra 1944**.

Vodný mlyn sa spomína už z roku 1715 a aj neskôr mlynárstvo bolo jedinou priemyselnou výrobou v obci. Drevená stavba stála na drevených koloch a mali jedno hnacie koleso. V súčasnosti už tento mlyn nemá pozostatky, ale v dnešných dňoch by takýto obnovený mlyn mohol byť turistickou atrakciou a možnosťou ukážky tradičných spôsobov mletia obilia.

Pozoruhodné sú **pivnice vytesané do tufy** priamo v kopci. Väčšinou sú klenuté valenou klenbou, ale v niektorých prípadoch sa vytesaná pivnica prispôbovala vkusu majiteľa.

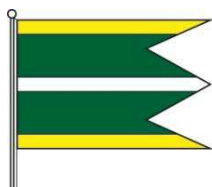
V obci so dodnes zachoval **Pudový kroj**, ktorý sa u žien začal vyvíjať v 2. polovici 19. storočia a rozhodne si zaslúži pozornosť návštevníkov. Kroj sa dnes nosí len vo výnimočných prípadoch a je podobný kroju okolitých obcí s istými špecifickými odchýlkami (viď prílohu č. 6).

Poznajúc svoje hodnoty, sa obec sústreďuje na ich propagáciu prostredníctvom informačných bulletinov. V roku 2000 bola vydaná knižná **publikácia** o obci s názvom „*Lel'a - Obec Poiplia*“. Vydala sa aj maďarskom prevedení. V roku 1994 obec vydala aj pohľadnicu.

A.1.3 Obecné symboly

V zelenom štíte strieborný strapec hrozna na zlatej stopke s jedným zlatým položeným listom, to všetko z oboch strán ovenčené tromi a tromi zlatými prehnutými bezostými klasmi na listnatých stebľách.

Obecná vlajka má podobu piatich pozdĺžnych pruhov žltého, zeleného, bieleho, zeleného a žltého. Vlajka má pomer strán 2 : 3 a ukončená je tromi cípmi, t.j. dvomi zástrihmi, siahajúcimi do tretiny jej listu. Farebnosť pruhov na vlajke je daná farbami obecného erbu.

Pečať obce Leľa je okrúhla, uprostred ktorej je obecný symbol ako na erbe, doplnený svätcom a kruhopis OBEC LEĽA.

A.2 Ex-post hodnotenie a dosiahnuté výsledky

V PHSR obce Leľa na obdobie rokov 2015-2020 dominovali 4 prioritné rozvojové oblasti: oblasť **sociálna** s ďalšími tromi opatreniami, oblasť **ekonomická** s piatimi opatreniami, oblasť **enviromentálna** so štyrmi opatreniami a oblasť **inštitucionálna** s tromi opatreniami.

Údaje v tabuľke ex-post hodnotením sa týkajú posledných troch rokov, t.j. od roku 2020 po 2022.

Ex-post hodnotenie predchádzajúceho obdobia

tabuľka č. 1

Projekt/aktivita	Termín realizácie		Nákladovosť v EUR	
	plán	skutočnosť	plán	skutočnosť
1.2 Organizácia a podpora kultúrnych podujatí	2015-2020	2020, 2021, 2022	30 000,-	2 643,90
2.2 Rekonštrukcia obecných budov	2015-2016	2020-2021	25 000,-	11 032,-
		2023		3 653,-
2.3 Vybudovanie kamerového systému	2015-2016	2023	15 000,-	5 000,-
3.3 Vybudovanie a rekonštrukcia verejného osvetlenia	2015-2016	2017	23 000,-	4 560,-
4.2 Koncepcia financovania aktivít a projektov	2015-2020	2020	1 500,-	2 200,-
Wifi pre teba	-	2020	-	9 000,-
Výsadba zelene	-	2023	-	3 902,50

Poznámky k realizovaným projektom:

Obec Leľa uskutočňovala väčšinu aktivít z vlastných zdrojov. Jej úspešnosť/neúspešnosť ovplyvňovali veľkosť obce, meniaci sa postoj akurátneho vedenia obce k riadeniu samosprávy; nedostatočné vedomosti a skúsenosti v oblasti možného financovania svojich zámerov z externých zdrojov; chýbajúca odbornosť a energetická kapacita na úrovni ľudských zdrojov a i.

Pre projekt **1.2** na obecné dni a hody obec vyčlenila postupne za roky 2020, 2021 a 2022 financie vo výške 806,- + 212,- + 1 625,90 Eur.

2.2 Projekt zahŕňal výmenu strechy a novú maľovku vonkajšej fasády obecnej budovy. V rokoch 2020-2021 použilo na tieto účely vlastné prostriedky. V roku 2023 financie získala z rozpočtu *Nitrianskeho samosprávneho kraja* ako dotáciu.

2.3 Vďaka dotácii od *Nitrianskeho samosprávneho kraja* obec v roku 2023 mala možnosť zabezpečiť zariadenia pre potreby kamerového systému a opravu vykurovacieho systému. Časť prostriedkov bola použitá na zámkovú dlažbu.

Od *Ministerstva dopravy a výstavby SR* obec získala prostriedky vo výške 8 550,- € na projekt „**Wifi pre teba**“, kedy vedela nainštalovať v rámci verejných priestorov svojho územia 7 prístupových bodov na internet. Vlastnými prostriedkami sa podieľala vo výške 450,- €.

V roku 2023 nové vedenie obce požiadalo o podporu a úspešne realizovalo **výsadbu vegetačných prvkov**, a to 25 stromov lípy malolistej.

A.3 Socioekonomická analýza*A.3.1 Vývoj počtu obyvateľov*

Tvorba strategického dokumentu si žiada zisťovať vývoj a stav demografie. Má veľkú vypovedaciu hodnotu pri zaraďovaní subjektu, v tomto prípade samosprávy, do tzv.

veľkostnej skupiny rozvojového územia, ako aj o atraktivnosti územia. Obec Leľa patrí medzi malé obce aj čo sa týka počtu obyvateľov. Hustota obyvateľstva na km² bol 37 osôb v roku 2021

Vývoj počtu obyvateľov

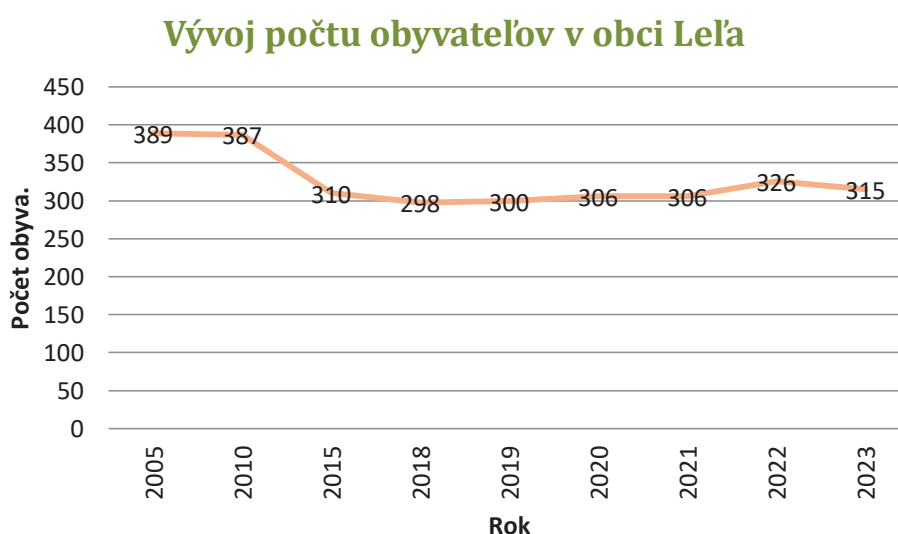
tabuľka č. 2

Rok	2005	2010	2015	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Počet obyvateľov	389	387	310	298	300	306	306	326	315
Muži	176	171	154	152	155	153	154	162	156
Ženy	213	216	156	146	145	153	152	164	159

Zdroj: ŠÚ SR, OcÚ Leľa

V sledovanom období najnižší počet obyvateľov bol zaznamenaný v roku 2018 a najvyšší ich počet v roku 2005. Od roku 2018 dochádza k miernemu, ale postupnému zvyšovaniu počtu osôb. Kým do roku 2010 prevládal počet žien nad počtom mužov, v ostatnom období je ich stav a pomer takmer rovnaký.

Graf č. 1

Prírodný prírastok obyvateľstva bol za roky 2020 až 2022 každoročne -6 až -7 osôb. **Celkový prírastok obyvateľstva** bol výrazne sa meniaci, kým v roku 2020 bol +6 osôb, v roku 2021 už -2 osôb a v roku 2022 + 20 osôb.

Pôrodnosť je na území obce veľmi nízka, pričom **úmrtnosť** dosahuje vyššie hodnoty oproti živonarodeným. Oproti ostatným rokom iba v roku 2011 sa nezaznamenal žiaden prírastok. Najviac detí sa narodilo v roku 2013 a to 5 detí. Najmenej zomretých bolo v roku 2015 (6 osôb) a najviac úmrtí bolo v roku 2005 (25 osôb). Od roku 2003 po rok 2014 bolo úmrtí veľa, až po tomto období dochádzalo k miernemu poklesu tohto počtu.

V roku 2020 sa narodilo jedno dieťa a zomrelo sedem ľudí. V roku 2021 sa narodili 4 deti a úmrtnosť bola 11 osôb. V roku 2022 sa stav zopakoval a vykázal sa na úrovni ako v roku 2021.

V rámci demografie sa sleduje i počet **sobášov** a **rozvodov**. V obci Leľa je ich nízky počet. Ich pomer bol v roku 2020 2:2, v roku 2021 1:2 a v roku 2022 2:0. V rokoch 2014 až 2019 sa nezaregistrovali žiadne rozvody. Najviac sobášov, v počte po 3, bolo v roku 2008 a v roku 2017.

Podľa rodinného stavu bolo v obci Leľa za rok 2021 slobodných 112 osôb, ženatých/vydatých 119 osôb, rozvedených 38 osôb a vdovcov 39 osôb.

V tomto istom roku malo základné **vzdelanie** 101 osôb, stredoškolské vzdelanie 161 osôb a vysokú školu malo za sebou 19 osôb. Ekonomicky aktívnych ľudí bolo 134.

A.3.2 Veková štruktúra obyvateľstva

Významnú miesto v hodnotení populácie, jej ekonomickej aktivity i zloženia má veková produktivita. Obec Leľa dlhodobo obýva skôr staršie obyvateľstvo, t.j. index starnutia hovorí o prevládajúcom a postupnom starnutí miestnej populácie.

Veková štruktúra obyvateľstva

tabuľka č. 3

Veková kategória	Osoby		v %	
	2012	2022	2012	2022
Predproduktívny vek (0-14)	45	28	12,78	8,59
Produktívny vek (15-64)	223	199	63,35	61,04
Poproduktívny vek (65 a viac)	84	99	23,87	30,37

Zdroj: ŠÚ SR

Uvedený stav potvrdzujú aj počty podľa veku obyvateľov v rokoch 2012 v porovnaní s rokom 2022. Deti a mládež do 14 rokov predstavovali iba niečo vyše 8 % z celkového počtu obyvateľov obce v roku 2022. Po desaťročí došlo k ich poklesu o približne 4 %.

Podobne k poklesu dochádza v počte osôb v produktívnom veku, kde však za sledované obdobie je táto zmena menej výrazná.

Nárast sa zaznamenal iba v počte osôb v poproduktívnom veku, ktorých bolo 84 osôb v roku 2012. V roku 2022 tento počet bol už 99 osôb.

Priemerný vek za rok 2021 bol 47 rokov.

Index starnutia bol v roku 2022 na úrovni 353,57 %. V tomto roku bol tento ukazovateľ za skupinu **mužov** na úrovni 246,67 % a za skupinu **žien** na úrovni 475,92 %. Pri sledovaní údajov tohto ukazovateľa od roku 2003 bola iba v roku 2018 väčšia jeho hodnota pri pomere mužov (388,84 %) a žien (353,85 %). Práve v roku 2018 bola však hodnota indexu starnutia za obyvateľstvo celkom najvyššia, a to 368,18 %. Po tomto roku sa zaznamenával mierny pokles hodnôt.

A.3.3 Národnostná a náboženská štruktúra

Blízkosť obce pri hraniciach s Maďarskou republikou predurčuje zloženie miestneho obyvateľstva z pohľadu národnosti. Prevláda preto maďarská národnosť, a to na úrovni vyše 80 % z celkového počtu obyvateľov obce. V roku 2014 bol ich počet 298 osôb, čiže došlo k poklesu počtu osôb s touto národnosťou. Naopak sa zaznamenal nárast počtu obyvateľov s národnosťou slovenskou, ktorá v roku predstavovala 25 osôb a v roku 2021 ich bolo už 51. Z ostatných národností sa v obci usadila jedna osoba s českou národnosťou a jedna osoba s nemeckou národnosťou.

Národnostná štruktúra

tabuľka č. 4

Rok	Národnosť				
	Slovenská	Maďarská	Česká	Nemecká	Iná, nezistená
2021 (abs.)	51	252	1	1	3
2021 (%)	16,56	81,82	0,32	0,32	0,97

Zdroj: ŠÚ SR

Vieru a náboženskú kultúru pestuje väčšina ľudí. Až vyše 86 % obyvateľov vyznáva rímskokatolícke náboženstvo. Ich počet sa však oproti roku 2014 znížil o 26 osôb. Bez vyznania bolo 27 osôb v roku 2021, kým v roku 2014 ich bolo viac, a to 37 osôb.

Náboženská štruktúra

tabuľka č. 5

Rok	Náboženstvo				
	Rímskokatolícke	Evanjelické	Gréckokatolícke	Ostatné	Nezistené a bez vyznania
2021 (abs.)	256	3	7	5	3+27
2021 (%)	86,36	0,97	2,27	1,62	0,97+7,79

Zdroj: ŠÚ SR

A.3.4 Ekonomická aktivita obyvateľstva

Z 5 449 270 žijúcich na Slovensku bolo 2 172 228 pracujúcich, ďalších 309 310 osôb boli pracujúci dôchodcovia. Vyplývalo to z rozšírených dát z výsledkov Sčítania obyvateľov, domov a bytov 2021. Štatistika ekonomickej aktivity zároveň poukázala na to, že 20 124 osôb bolo na materskej dovolenke, 52 229 ľudí na rodičovskej dovolenke.

V roku 2021 bolo v obci Leľa 134 ekonomicky aktívnych obyvateľov. Na materskej dovolenke nebol nikto, na rodičovskej jedna osoba. Pracujúcich dôchodcov bolo 9.

Ukazovatele ekonomického potenciálu

tabuľka č. 6

		Ek. aktívne	Pracujúci	UoZ	Muži	Ženy
2014	Počet osôb	199	172	27	15	12
	% z celk. počtu	61,60	53,25	8,36	4,64	3,72
2021	Počet osôb	134	117	4	2	2
	% z celk. počtu	43,79	38,23	1,30	0,65	0,65

Zdroj: ŠÚ SR, SODB 2021, UPSVaR, vlastné prepočty

V decembri 2023 bolo podľa *Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny v rámci SR* bez práce 5,08 % (169 933 osôb) obyvateľstva. V tomto období sa na úrovni Nitrianskeho kraja vykazovala miera evidovanej nezamestnanosti 3,62 % (14 444 UoZ) a na úrovni okresu Nové Zámky 3,3 % (3 166 UoZ), (v apríli 2015 = 15 %). V obci Leľa bolo v decembri 2023 UoZ v počte 9 osôb, z toho 8 žien a jeden muž.

Index ekonomického zaťaženia, ktorý porovnáva pomer súčtu počtu predproduktívneho a poproduktívneho obyvateľstva k počtu produktívneho obyvateľstva, bol v roku 2022 na úrovni 63,82 %.. Za skupinu mužov bol tento ukazovateľ na úrovni 47,27 % a za skupinu žien až 84,27 %.

Za posledných päť rokov bol index najnižší v roku 2018, a to na úrovni 52,82 % (muži=40,74 %, ženy=67,82 %).

Vývoj počtu UoZ v období od 2005 do 2023

tabuľka č. 7

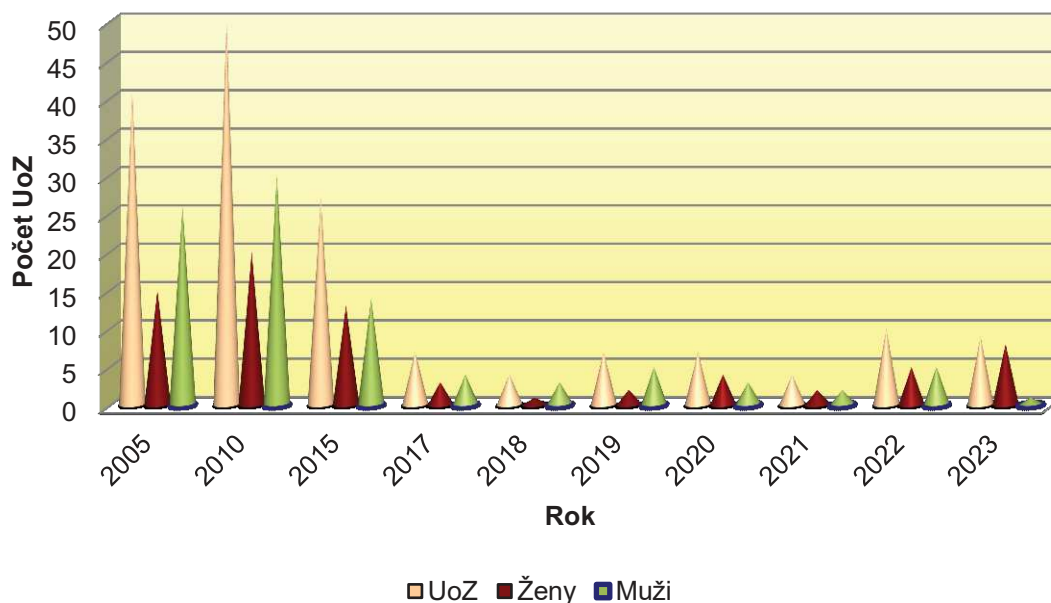
Rok	UoZ		Ženy		Muži	
	Počet osôb	Index	Počet osôb	Index	Počet osôb	Index
2005	41	-	15	-	26	-
2010	50	121,95	20	133,33	30	115,38
2015	27	54,00	13	65,00	14	46,66
2017	7	25,92	3	23,07	4	28,57
2018	4	57,14	1	33,33	3	75,00
2019	7	175,00	2	200,00	5	166,66
2020	7	100,00	4	200,00	3	60,00
2021	4	25,92	2	50,00	2	66,66
2022	10	250,00	5	250,00	5	250,00
2023	9	90,00	8	160,00	1	20,00

Zdroj: ŠÚ SR, UPSVaR NZ, vlastné prepočty

Najvyššie údaje o počte UoZ za obec Leľa boli evidované v období rokov 2005 až 2015. Od tohto času došlo k poklesu počtu UoZ, a to aj vďaka zavedeným nástrojom a opatreniam ústredia práce. V sledovanom období prevyšoval počet mužov v skupine UoZ nad počtom žien. V rokoch 2021 a 2022 sa stav vyrovnal a v decembri 2023 ženy výrazne zmenili svoj podiel proti mužom.

Graf č. 2

Vývoj počtu UoZ v obci Leľa

Úrady práce, sociálnych vecí a rodiny sledujú v rámci štatistík UoZ z rôznych hľadísk. Ide napr. o **UoZ podľa veku**. V obci Leľa v decembri 2023 boli dve osoby vo veku 20 až 24 rokov, dve osoby vo veku medzi 30 až 34 rokov. Jedna osoba sa evidovala vo vekovom rozmedzí 55 až 59 rokov, predstavujú najstaršiu z evidovaných.

Podľa **doby evidencie** bolo najviac osôb v registri UoZ po dobu do pol roka. Iba dve osoby nepracovali až po dobu dvoch rokov. Z tohto ukazovateľa možno dedukovať, že bez práce dlho ľudia z obce Leľa nie sú.

Zaujímavosťou je skupina UoZ **podľa rodinného stavu**, kedy z nich boli tri osoby slobodné, 5 ženatých/vydatých a jeden vdovec.

A.3.5 Podnikateľská sféra

Podnikaním sa v obci zaoberá pomenej subjektov. Najviac **právnických osôb** tu podnikalo v roku 2012 až 2018, a to 12 subjektov. Práve v tomto čase prevyšoval počet ziskových podnikaní nad neziskovými. V roku 2019 a 2020 boli podľa štatistických údajov všetky registrované právne subjekty obce neziskové. V roku 2021 boli celkom 3 právne subjekty, z toho 2 neziskové a 1 ziskový.

Vývoj počtu podnikateľských subjektov

tabuľka č. 8

Subjekt/Rok	2017	2018	2019	2020	2021
PO	3	2	1	2	3
FO	15	15	15	8	11
Živnostník	15	15	15	8	11

Zdroj: ŠÚ SR

Podnikania *fyzických osôb a živnostníkov* boli vo väčšom počte v poslednom období. V rokoch 2019 až 2021 ich bolo po 15 subjektov, t.j. spolu 30. Od roku 2004 ich bolo najmenej v roku 2018, a to 8+8.

V januári 2024 boli podľa obchodného registra evidované nasledovné podnikania so sídlom v obci Leľa:

- **CORVETTE s.r.o.** (oblasť výroby, obchodu a služieb a i.)
- **T&T&T spol. s r.o.** (stavebná oblasť)
- **Weiser Holz, s.r.o., odštepny závod Leľa** (sprostredkovateľská činnosť a i.) a i.

A.3.6 Bývanie

Bývanie vo vidieckom prostredí má mnoho pozitív na celkový život ľudí. Od mestského sa líši hlavne nižším hlukom, čistejším vzduchom a prítomnosťou prírody na väčšom území. V obciach, ako je aj menšia Leľa, sa stavali a stavajú prednostne rodinné domy. V ojedinelých prípadoch aj menšie bytovky. V obci Leľa desiatky rokov neboli stavané nové domy. Ich počet je dlhodobo 140, z toho rodinných domov 134. Bytové domy sa v obci nenachádzajú. Vo vlastníctve fyzických osôb ich je približne 100, z čoho 97 je napojených na vodovod. Plyn a kanalizácia v obci chýbajú.

Medzi zámermi vedenia obce sú však do najbližších rokov budovanie nájomných bytov a budovanie ubytovacieho zariadenia pre verejnosť - návštevníkov a turistov.

A.3.7 Školstvo, zdravotníctvo, sociálne a občianske služby

Leľa je malá obec, kde žije väčšinový počet ľudí v poproduktívnom veku,. Deti do troch rokov bolo 11 v roku 2021 a navštevujúcich základnú školu 19 osôb. Stredoškolákov bolo 6 osôb a vysokoškolských študentov 3 osoby. **Školské zariadenia** však priamo v obci nie sú. Mládež dochádza do škôl do najbližších obcí.

Zdravotnícke služby sú prístupné tiež v najbližších obciach, a to v Salke, alebo v Štúrove, keďže v obci Leľa sa nenachádzajú zdravotné zariadenia.

Sociálne služby v obci poskytuje „**Ipeľ**“ **Zariadenie sociálnych služieb Leľa**, ktorého zriaďovateľom je Nitriansky samosprávny kraj. Je to rozpočtová organizácia so samostatnou právnou subjektivitou a bola zriadená 1.7.2002 VÚC. Poskytujú sa v nej sociálne služby podľa zákona č. 448/2008 Z. z. Kapacita zariadenia je 70 miest, pričom počet zamestnancov je 51, z toho necelých 65 % zastupuje odborný personál. Klienti sú ubytovaní v dvoj a trojlôžkových obytných jednotkách s príslušenstvom a so spoločnými sociálnymi zariadeniami.

Z *odborných činností* sa v zariadení poskytuje pomoc pri odkázanosti na pomoc inej fyzickej osoby, sociálne poradenstvo, sociálna rehabilitácia, ošetrovateľská starostlivosť, rozvoj pracovných zručností a záujmová činnosť. Z *obslužných činností* sa poskytuje ubytovanie, stravovanie, upratovanie, pranie, žehlenie a údržba bielizne a šatstva. *Dalšie činnosti* sa týkajú osobného vybavenia a úschovy cenných vecí.

A.3.8 Kultúrno-spoločenský a športový život

Pre športové vyžitie v obci slúži **športové ihrisko**. Najčastejšie si tu merajú sily hráči futbalových klubov.

A.4 Územno-technická analýza

A.4.1 Cestná sieť a dopravné napojenie

Okrem osobnej dopravy obyvateľstvo má možnosť využiť služby **autobusovej dopravnej** spoločnosti **Arriva, a.s.** Cez obec premáva linka **404446** Štúrovo-Leľa/Salka-Malé Kosihy-Ipeľský Sokolec-Šahy.

Železničná doprava je najbližšie prístupná v obci Biňa, Kamenín alebo Kamenica nad Hronom, kde sú zastávky a stanice. Ide o trať č. **152** Štúrovo–Levice. Týmto spojom je možnosť prestupu na trať č. **130** Bratislava–

Szob (MR)-Palárikovo-Šurany.

Cyklistom poslúži modrá **cykloturistická trasa** prepájajúca obce Kamenica nad Hronom a Salka. Je to stredne náročná trasa **2112** Kamenica nad Hronom – Chľaba – Salka. Trasa začína v obci Kamenica nad Hronom, pokračuje miestnymi komunikáciami smere do obce Chľaba. Tu sa napojí na modrú turistickú značku a po lesnej ceste pomalým stúpaním prichádza do lokality Rázcestie na Bajtavu. Odtiaľ

asfaltovou cestou pokračuje na okraj obce Bajtava, kde sa napojí na cestu III/510005. Ďalej vedie do obce Leľa, tu odbočí k futbalovému ihrisku a pokračuje poľnou cestou popri rieke Ipeľ až do obce Salka. Tu končí pri náučnom paneli na okraji obce. Celková dĺžka cyklotrasy je 19 km a jej povrch pokrýva z časti asfalt, spevnená cesta a poľná cesta.

Letecká doprava na území a v blízkosti obce nie je. **Vodná preprava** je najbližšie v meste Štúrovo.

A.4.2 Inžinierske siete

Medzi inžinierske siete zaradíme vodovodnú, kanalizačnú, elektrickú, plynú, telekomunikačnú-mobilnú, televíznu a ďalšie siete.

V obci Leľa nie je verejná kanalizácia ani zabezpečenie čističky odpadových vôd, a chátka aj plynofikácia. Odpadové-spláskové vody sa vypúšťajú do žump a septikov, ktorých počet je 80. Vyprázdňovanie žump a septikov sa vykonáva podľa potreby.

Zásobovanie pitnou vodou je z verejnej vodovodnej siete, na ktorú je napojených 97 domácností (2021).

Obec je elektrifikovaná od roku 1956. Na elektrinu sú napojené všetky domácnosti. Verejné osvetlenie je zabezpečené pouličnými lampami.

Pomenej domácností využíva ešte pevnú telekomunikačnú sieť. Väčšina ľudí využíva mobilnú sieť. V obci je pokrytie signálom mobilnej siete Orange a je na výbornej úrovni.

Pokrytie televíznym a rozhlasovým signálom je v obci dobré. Voľný prístup k internetu je čiastočne zabezpečený tiež.

A.4.3 Ostatné

Poštové služby sa využívajú postupne menej. Tieto sú však najbližšie v obci Kamenica nad Hronom. Potraviny a tovary poskytuje jeden obchod – Jednota COOP. Obec Leľa má zriadený aj dom smútku a domov dôchodcov.

A.5 Prírodno-enviromentálna analýza

Obec Leľa spadá do oblasti Ipeľskej pahorkatiny a patrí do teplej klimatickej oblasti, do podoblasti suchého a teplého okrsku, vyznačujúceho sa miernou zimou a dlhším slnečným svetom. Počet slnečných dní v roku je 50, kedy teplota vzduchu dosahuje viac ako 25 °C. Najteplejšou časťou Ipeľskej kotliny je jej južná časť. Priemerné ročné teploty vzduchu sú nad 9 °C, vo vegetačnom období sa pohybujú okolo 16 °C.

Podľa ročného chodu teploty vzduchu je najchladnejší mesiac január a najteplejší jún. Letné extrémny dosahujú 30 až 35 °C. V zimnom období maximálne teploty dosahujú čím ďalej tým viac dní s plusovými hodnotami, t.j. nad bod mrazu a minimálne niekedy – 11 až – 15 °C.

Najnižšie úhrny zrážok sú 550-600 mm/rok. Najväčšia časť zrážok sa zaznamenáva v apríli až v septembri. Na zimné mesiace pripadá v priemere 240-290 mm zrážok.

Priebeh zrážok a teplôt vytvára podnebie vhodné pre vegetáciu a dobré podmienky pre poľnohospodárstvo a vinárstvo.

A.5.1 Prírodný potenciál

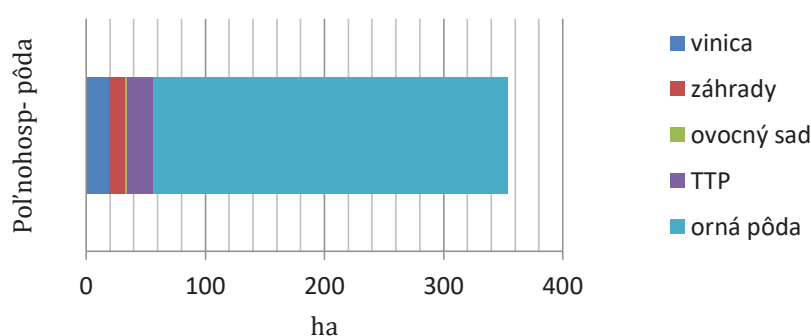
Obec Leľa je nádherná dedina ležiaca v krásnom prostredí s výhľadom na maďarské pohorie Börzsöny. Devízou obce je tiché prostredie v peknej prírode.

Výrazná geologická pestrosť a geomorfologická členitosť umožnila vznik celého radu svojráznych genetických typov od redzín a pararedzín, cez černozeme. Chotár obce má ďalej hnedozemné, hnedé lesné, lužné a nivné pôdy. Nivná pôda sa vytvorila na stredne ťažkých sedimentoch, v blízkosti rieky, kde sa prejavil jej drenážny účinok a hladina dlhodobo neovplyvňovala jej pôdny profil. Vzdialenejšie od rieky sa nachádzajú hnedozeme, ktoré sú pre svoje agrofyzikálne a agrotechnické vlastnosti veľmi priaznivé pre poľnohospodárstvo. Vyznačujú sa vysokým stupňom zronenia. Hospodárske využitie pôdneho fondu zobrazujú aj nasledovné dva grafy.

Celková rozloha obce je **823,98 ha**. Z toho **poľnohospodárska pôda** zaberá **353,89 ha** a **nepoľnohospodárska pôda** **470,09 ha**. Poľnohospodársku pôdu využívajú ako ornú pôdu (297,31 ha), vinice (18,89 ha), záhrady (14,03 ha), ovocné sady (1,13 ha) a trvalé trávnaté porasty (22,54 ha). Nepoľnohospodársku pôdu tvoria lesný pozemok (364,22 ha), vodná plocha (15,94 ha), zastavaná plocha a nádvorcia (27,74 ha) a ostatná plocha (61,60 ha). Štruktúra pôdy sa výrazne nemení už niekoľko desaťročí, t.j. podľa štatistických údajov z roku 1996 i z roku 2022 sa vykázali podobné hodnoty.

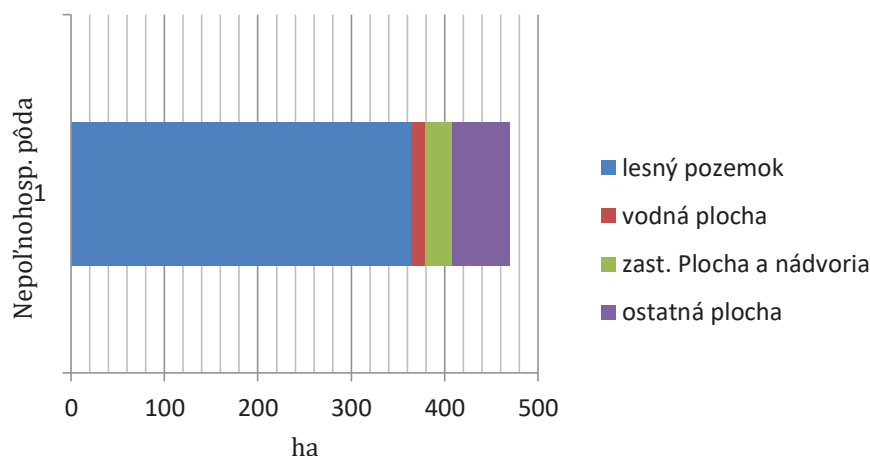
Graf č. 3

Využitie poľnohospodárskej pôdy

Graf č. 4

Využitie nepoľnohospodárskej pôdy

Umiestnenie obce je v blízkosti rieky **Ipeľ**. Celková dĺžka rieky je 232,5 km, z toho 140 km tvorí hranicu s Maďarskom. Celkový spád je 596 m. Prietok vody je nestály, priemerný prietok v ústí je 21 m³/s. Plocha povodia je 5 151 km². Pramení v západnej časti Slovenského Rudohoria vo Veporských vrchoch vo výške 1050 m n. m. a do Dunaja ústí pri obci Chľaba (110 m n.m.). Z iniciatívy ochranárov prírody oboch krajín bola vytvorená v roku 1992 *Ipeľská únia*, občianske združenie, zaoberajúce sa ochranou prírody a kultúrnych hodnôt v povodí Ipľa.

Časti katastra obce spadajú do chránenej krajinej oblasti, resp. do sústavy chránených území **Natura 2000**. Táto sústava chránených území má zabezpečiť ochranu najvzácnejších a najviac ohrozených druhov voľne rastúcich rastlín, voľne žijúcich živočíchov a prírodných biotopov vyskytujúcich sa na území štátov Európskej únie a prostredníctvom ochrany týchto druhov a biotopov zabezpečiť zachovanie biologickej rôznorodosti v celej Európskej únii. V obci Leľa sú to nasledovné:

Tok rieky Ipeľ sa delí na tri časti, pričom časť pri obci Leľa sa označuje ako **Dolný tok Ipľa** a je súčasťou katastrálneho územia i ďalších 4 obcí. Je to **územie európskeho významu** (opatrenie MŽP SR zo 7.12.2017 č. 1/2017, ktorým sa mení a dopĺňa výnos MŠP SR zo 14.7.2004 č. 3/2004-5.1) o rozlohe 200,661 ha v Správe CHKO Dunajské luhy. Predmetom ochrany sú rôzne biotopy.

Leliansky les alebo **Kováčovské kopce – sever** je **národná prírodná rezervácia** v správe štátnej ochrany prírody Dunajské luhy. Nachádza sa v katastrálnom území obcí Leľa a Chľaba v okrese Nové Zámky v Nitrianskom kraji, v pohorí Burda. Územie bolo vyhlásené alebo novelizované v roku 1966 na rozlohe 198,7400 ha. Ochranné pásmo nebolo určené. Predmetom ochrany je: *Severná časť Kováčovských kopcov - plošina a svahy do užľabin. Územie reprezentuje lesné typy dubového a bukovo-dubového stupňa - dôležitý doklad výskytu buka v skupine lesných typov bukových dúbav v najnižšej polohe nášho štátu a najteplejších území*

Ploská hora je **územie európskeho významu** v správe štátnej ochrany prírody Správa CHKO Dunajské luhy. Nachádza sa v katastrálnych územiach obcí Bajtava a Leľa. Územie bolo vyhlásené výnosom MŽP SR č.3/2004-5.1 v roku 2004 na rozlohe 26,52 ha, ktorým sa vydáva národný zoznam území európskeho významu. Predmetom ochrany sú rôzne biotopy.

Burdov (387,7 m n. m.) je druhý najvyšší vrch v pohorí Burda. Je to **územie európskeho významu**. Centrálnu časť tvorí pomerne plochý masív najvyššieho vrchu Burdov. Leží nad rekreačným strediskom Kováčov, približne 2–3 km od obcí Chľaba na východe, Leľa na severe a Kamenica nad Hronom na západe. **Burdov alebo Kováčovské kopce - juh** je **národná prírodná rezervácia**. Výnos MŽP SR č. 3/2004-5.1 zo 14.7.2004 je už o rozlohe 1680,246 ha a aj na území obce Bajtava. Predmetom ochrany je andezitová pahorkatina s najbohatšou teplomilnou flórou na Slovensku. Teplomilné dúbavy sa striedajú s lesostepou a s enklávami skalnej stepi. Množstvo vzácnych botanických druhov tu má jediné nálezisko na Slovensku a najsevernejší výskyt v severnej Európe.

A.5.2 Odpadové hospodárstvo

Odpadové hospodárstvo obcí rieši Zákon č. 79/2015 Z. z. o odpadoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Zber odpadu je zabezpečený obcou Bajtava, kde sa nachádza priamo aj skládka odpadov, a to v dvojtyždňových intervaloch. Domácnosti obce Leľa majú na zber k dispozícii 120 litrové smetné nádoby. Obec triedi papier, sklo, plasty, objemný odpad, elektroodpad, jedlé oleje a tuky a biologicky rozložiteľný odpad. Stavebný odpad, textil a iné sa zatiaľ netriedi. Kovový odpad sa netriedi od roku 2021. Domácnosti BRO riešia domácim kompostovaním.

Množstvo odpadu v tonách

tabuľka č. 9

Odpad	Rok			
	2020	2021	2022	2023
Papier + VKM	1,90	1,95	1,47	0,94+0,11
Sklo	2,48	3,75	1,83	2,63
Plasty	2,79	1,84	1,49	1,00
Kovové obaly	0,05	-	-	0,25
Objemný odpad	13,06	7,72	5,44	6,79
Elektroodpad	1,60	1,31	0,47	0,99
Jedlé oleje a tuky	-	0,36	0,09	0,029
BRO	45,90	40,53	41,99	39,70
Vytriedený odpad spolu	67,78	57,46	52,78	52,44
Zmesový KO	108,37	102,69	97,36	92,37
KO spolu	176,15	160,15	150,14	144,81

Zdroj: OcÚ Leľa

Z odpadov má najväčší podiel zmesový komunálny odpad, ktorý predstavuje v posledných sledovaných rokoch viac ako 60 % z celkového množstva odpadu. Druhý najväčší podiel v odpadoch má BRO. Medziročne sa znižuje celkové množstvo odpadu v obci Leľa.

A.6 Inštitucionálno-organizačná analýza

Za všestranný rozvoj územia na lokálnej úrovni zodpovedá obec. Obec je v zmysle Zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení (v znení neskorších predpisov), samostatný územný samosprávny a správny celok Slovenskej republiky; združuje osoby, ktoré majú na jej území trvalý pobyt. Obec je právnickou osobou, ktorá za podmienok ustanovených zákonom samostatne hospodári s vlastným majetkom a s vlastnými príjmami. Obec pri výkone samosprávy plní viaceré dôležité úlohy ktoré jej ukladá zákon (§ 4, ods. 3 zákona, písm. a) až s)).

V zmysle Zákona č. 416/2001 Z. z. o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a na vyššie územné celky v znení neskorších predpisov prešli na obec predovšetkým kompetencie na úseku územného plánovania a stavebného poriadku, ochrany prírody, regionálneho rozvoja a cestovného ruchu a iné.

Predstaviteľom, štatutárnym orgánom a najvyšším výkonným orgánom obce je **starosta**. Funkcia starostu je verejná funkcia.

Obecný úrad zabezpečuje organizačné a administratívne veci obecného zastupiteľstva a starostu, ako aj orgánov zriadených obecným zastupiteľstvom. V obci Leľa na obecnom úrade pracuje jedna administratívna pracovná sila.

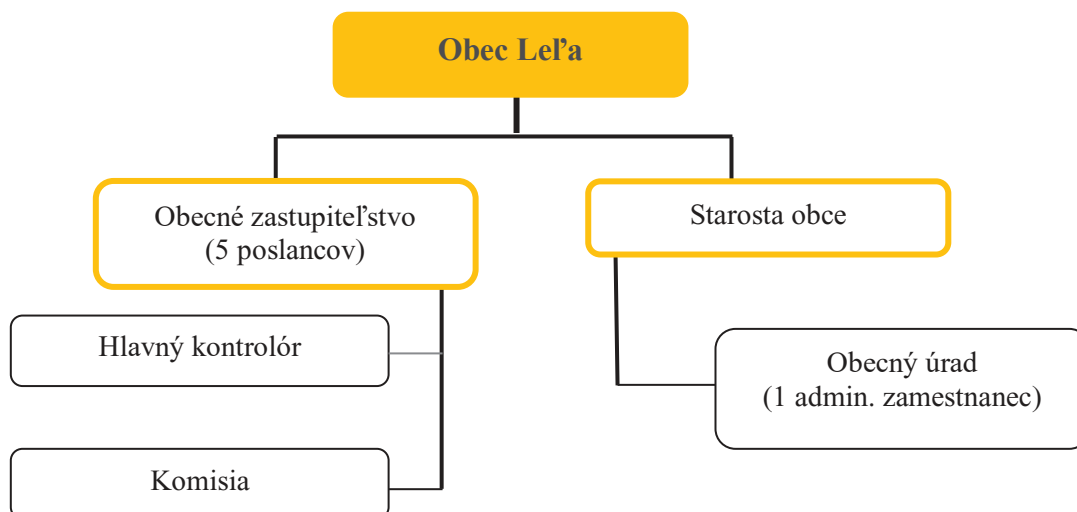
Hlavného kontrolóra volí a odvoláva obecné zastupiteľstvo podľa zákona č. 369/1990 Z.z. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov.

Obecné zastupiteľstvo je zastupiteľský zbor obce zložený z poslancov zvolených v priamych voľbách obyvateľmi obce na štyri roky. Obec Leľa má piatich poslancov.

Poslanci obecného zastupiteľstva sú zároveň členmi komisie a to **Komisie na ochranu verejného záujmu pri výkone funkcií verejných funkcionárov**.

Organizačná štruktúra obce a obecného úradu Leľa

Schéma č. 1

V obci nepôsobia subjekty z tretieho sektora.

Na účely výkonu niektorých svojich práv a kompetencií sa obec môže i účelovo združovať s inými obcami do združení obcí.

Obec Leľa využíva služby *Spoločného stavebného úradu vo Svodíne* pre potreby konaní v oblasti stavebníctva.

Obec Leľa je niekoľko rokov členom ZMOS – *Regionálne združenie miest a obcí novozámockej, štúrovskej a šurianskej oblasti, Združenia obcí – Južný región, Európskeho zoskupenia územnej spolupráce Ister-Granum*.

Združenie miest a obcí Slovenska tvoria i regionálne ZMOS, ako napr. *Regionálne združenie miest a obcí novozámockej, štúrovskej a šurianskej oblasti*, ktorého členom je i obec Leľa.

Združenie obcí – Južný región je záujmovým združením právnických osôb, ktoré vzniklo dňa 10.12.2003. Jeho sídlo je v Štúrove. Združenie má 24 členov (23 obcí a mesto Štúrovo).

Európske zoskupenie územnej spolupráce Ister-Granum - EGTC je skratkou – European Grouping for Territorial Cooperation, v preklade EZÚS – európske zoskupenie územnej spolupráce. V rámci tohto nového nástroja sa môžu zrealizovať aj cezhraničné, transnacionálne a regionálne spolupráce. Európska Únia v roku 2006 vytvorila podmienky k tomu, aby sa zdroje s EÚ mohli účinnejšie využiť prostredníctvom už existujúcich alebo budúcich spoluprác, a to možnosťou založenia zoskupenia disponujúceho právnou subjektivitou a to Európskym zoskupením územnej spolupráce /EZÚS, po anglicky EGTC/

A.7 Identifikácia výziev, limitov a problémov

Výzvy a potenciály	Socioekonomické	- udržať a prilákať mladých ľudí, keďže index starnutia je mimoriadne vysoký (353,57 % v roku 2022) a zvýšiť ekonomicko-hospodársku produktivitu, - zlepšovať a udržať kvalitné životné podmienky pre obyvateľov obce bez rozdielu, - budovanie nájomných bytov pre záujemcov, - zachovať ráz vidieckej obce s ohľadom i na prítomnosť „ZSS Ipel“ a zabezpečiť klientom vhodné prostredie i pre ich život, - budovanie ubytovacieho zariadenia pre turistov a návštevníkov,
	Územno-technické	- modernizácia, rekonštrukcia a obnova občianskej a technickej vybavenosti obce (budova kultúrneho domu, budovanie nájomných bytov, budovanie ČOV a i.), - príprava dokumentov projektových i strategických na cielené vymedzenie potrieb, -- obnoviť a rekonštruovať miestne komunikácie,
	Prírodno-enviromentálne	- úprava a zveľaďovanie verejných priestranstiev, zelene, - zabezpečenie a založenie náučných chodníkov v lese, - využitie kompetencií na úrovni odpadového hospodárstva: osвета a výchova obyvateľstva v oblasti nakladania s odpadom – triedenie a zhodnocovanie BRO, - zachovať prírodný ráz územia s európskym významom a národnej prírodnej rezervácie v rámci katastra obce, - zabezpečenie miesta vhodného na kemping,
	Kultúrne	- vytváranie príležitostí a organizovanie akcií v oblasti kultúrneho a športového vyžitia, - obnova a rekonštrukcia kultúrneho domu, - vybudovanie multifunkčného ihriska,
	Inštitucionálno-organizačné	- priebežná komunikácia, monitoring činností a spolupráca zástupcov obecného úradu, obecného zastupiteľstva a subjektov v rámci združení a partnerstiev, - tvorba družobného partnerstva, - postupné zvyšovanie odbornej kvalifikácie zástupcov OcÚ a záujemcov v rôznych oblastiach, - vyhľadávanie a vytváranie nových vzťahov s externými odborníkmi slúžiacich pre podporu a napredovanie v rozvoji obce podľa potrieb, záujmov a možností,
Limity a problém	Socioekonomické	- postupné, každoročne sa zvyšujúce starnutie obyvateľstva, - potreba presunu a využitia školských a zdravotných služieb poskytovaných mimo obce,

		- zvýšená energetická a finančná náročnosť pre poskytovanie a prevádzku služieb a zabezpečenie miestnej infraštruktúry, - údržba, prevádzka a obnova pietnych miest, - neovplyvniteľné politické situácie na národnej i medzinárodnej úrovni vplývajúce na chod verejnej správy a obyvateľstvo (pandemická situácia, inflácia, energetická náročnosť a i.), - potreba bytového zabezpečenia,
	Územno-technické	- užívaním komunikácií dochádza k narušeniu povrchu vozovky, chodníkov – potreba opravy a rekonštrukcie, - verejné budovy si žiadajú rekonštrukciu a modernizáciu – zvýšiť energetickú účinnosť znížením energetickej náročnosti využitím i alternatívnych spôsobov, - chýba plynofikácia,
	Prírodno-enviromentálne	- potreba zachovania prírodného rázu územia európskeho významu a národnej prírodnej rezervácie, - energetická a finančná náročnosť údržby verejnej zelene, chýbajúce technické vybavenie pre uvedené účely (stroje a náradia pre úpravu zelene a i.) - náročnosť riešenia chýbajúcej kanalizácie, ale možnosť výstavby ČOV,
	Kultúrne	- kultúrny dom treba obnoviť a rekonštruovať, - potreba navýšenia finančných zdrojov pre uchovanie a zatraktívnenie zaujímavostí v obci, a to organizovaním akcií a podujatí lákajúcich záujemcov, rozprúdenie turizmu, kempingu - vytvoriť priestor pre vykonávanie rôznych športových aktivít budovaním multifunkčného zariadenia,
	Inštitucionálno-organizačné	- energetická vyčerpanosť a administratívna záťažnosť na úrovni OcÚ pre výkon všetkých kompetencií a potrieb samosprávy – 1 administratívna sila a starosta na úrovni OcÚ - zvyšujúce sa povinnosti a prechody kompetencií na samosprávy, - limitované finančné zdroje, - vysoká náročnosť sústredenia sa na viacero oblastí a riešenie existujúcich a novovzniknutých problémov v nich (medziľudské vzťahy, enviromentálna oblasť, ekonomicko-hospodárska oblasť, starnutie obyvateľstva a i.), - rýchlo sa meniace zákony a legislatívne rámce týkajúce sa samospráv a potreba flexibilných reakcií, - potreba externých ľudských zdrojov pre dosahovanie zámerov obce, resp. sa žiada vysoké finančné krytie na ich služby,

A.8 SWOT analýza

Analýza obce, resp. riešeného subjektu, v sebe zahŕňa okrem predchádzajúcich skutočných stavov a reálneho vývoja demografickej, hospodárskej, spoločenskej a ostatnej situácie aj analýzu SWOT – ide o skratku anglických slov, ktoré v preklade znamenajú slabé a silné stránky, ako aj príležitosti a ohrozenia. Tieto sú menované podľa dispozície obce ako takej, ale aj na ňu vplývajúcich faktorov z jej okolia.

Silné stránky	Slabé stránky
- charakter vidieckeho prostredia, - prítomnosť chránených krajinných oblastí – príroda a biotopy s európskym významom, národná prírodná rezervácia (pohorie Burda, Kováčovské kopce, Ploská hora, Leliánsky les, Dolný tok Ipľa), - blízkosť rieky Ipľa – predpoklad turizmu – splavy a i., - pivnice vytesané do tufy , - poľovnícky revír, - voľné pozemky pre nové byty, kemping, ubytovacie zariadenie, podnikanie - blízkosť cezhraničných atrakcií a zaujímavostí v Maďarskej republike, resp. v prihraničí v Štúrove, ale i okolitých obciach, - vysoký potenciál prírodného rázu, turizmu, vyžitia v kultúre i športe, - prítomnosť Zariadenia sociálnych služieb „Ipľa“ – starostlivosť o starších a odkázaných občanov (iz titulu vysokého indexu starnutia v rámci obce), - účasť a členstvo obce v združeniach a partnerstvách,	- nedostatočná technická i občianska vybavenosť – chýba plynofikácia, kanalizácia a ČOV, pôsobnosť jediného obchodu s potravinami - obyvateľstvo dochádza do školských zariadení a zdravotných zariadení v okolitých obciach a mestách, - každým rokom sa prehlbujúci počet poproduktívnych ľudí – starnutie obyvateľstva, - nedostatočne využitý miestny potenciál prírodného rázu, - nedostatočne využité príležitosti a spolupráca ponúkané v členstvách a partnerstvách obce, - opotrebované vedľajšie cesty s potrebou rekonštrukcie a opravy, - odliv pracujúcich – nedostatok pracovných príležitostí, - samospráva je odkázaná na externých odborníkov čo si žiada dodatočné finančné výdavky – na OcÚ pracuje jediná zamestnankyňa, - potreba tvorby strategických dokumentov (ÚPD), projektovej dokumentácie pre investičné zámery a i.
Príležitosti	Ohrozenia
- charakter a prítomnosť prírodných daností, - pokojný život vo vidieckom prostredí, - poľovníctvo, - tvorba družobného partnerstva a cezhraničnej spolupráce, - rozvoj turizmu a prilákanie priaznivcov i vodných športov (splavy na Ipľi a i.), - zriadenie kempingu, - oprava a udržiavanie náučných chodníkov v lese, - budovanie ubytovacieho zariadenia pre turistov a návštevníkov, milovníkov	- postupne a každým rokom prehlbujúci a prevládajúci počet poproduktívneho obyvateľstva, - odliv ekonomicky aktívnych osôb, - nevyužitie zázemie pre podnikanie a pracovné príležitosti, - energetická, časová a finančná náročnosť dosiahnutia vytýčených cieľov, - nedostatok vlastných odborných ľudských zdrojov – potreba externých odborníkov – finančné zaťaženie, - meniace sa politické situácie, meniace sa legislatívne rámce a z nich vyplývajúce

prírody, - budovanie nájomných bytov a udržanie, resp. prilákanie mladej generácie – náprava vysokého starnutia, - zriadenie ČOV – spoluprácou s ostatnými susednými obcami – spoločný projekt, - využiť možnosť spoločnej práce s inými subjektmi v rámci <i>Integrovannej územnej investície</i> na úrovni NSK, - aktívna výmena informácií a skúseností na úrovni <i>Združenia obcí – Južný región, ZMOS, EZÚS Ister-Granum</i>, kde je obec členom, - využitie dotácií a finančnej podpory na tvorbu ÚPD, projekty a žiadosti z EÚ zdrojov, a to aj spoluprácou s inými obcami a subjektmi spoločne, - zvýšiť osvetu obyvateľstva – ekologické hodnoty, aktivity (ekológia v prírode pre triedy a žiakov MŠ, ZŠ a pod.) a i. – osвета i na úrovni partnerstiev (informačné brožúry i pre účely rozvinutia spoločného cestovného ruchu), - budovanie multifunkčného ihriska pre športové vyžitie záujemcov a motivovanie ľudí k pohybu,	- povinnosti a kompetencie samospráv, dlhodobý proces od stanovenia cieľa po jeho realizáciu, hlavne investičného charakteru (potreba vysporiadania vlastníctva, projektovej dokumentácie, prípadnej žiadosti o finančné prostriedky, verejné obstarávanie, stavebné povolenia, posudzovanie vplyvov na ŽP a hlavne osobná komunikácia vedenia so zainteresovanými a i.)
---	--

Podľa zistení z analýzy riešeného územia sa odporúča zaujať nasledovný **strategický prístup** k tomu, aby sa dosiahol rozumný a čo možné najefektívnejší rozvoj obce:

- doriešiť vypracovanie strategických dokumentov obce (ÚPD, projektové dokumentácie pre investičné zámery) pre potreby dokladovania v čase podávania žiadostí o finančné prostriedky na realizáciu zámerov, a to s vedomím potreby prípadných stavebných povolení, získania rozhodnutí z posudzovania vplyvov na ŽP, rozhodnutia týkajúce sa inžinierskych sietí a pod.,
- vysporiadať vlastnícke vzťahy k tým pozemkom a nehnuteľnostiam, s ktorými plánuje obec disponovať, aby mohla vykonať kroky k realizácii zámerov v oblasti bytovej politiky, zabezpečenia podnikateľského prostredia, rozvoja turizmu a pod.,
- priebežne získavať informácie a skúsenosti pre možnosť čerpania prostriedkov z EU fondov, zo štátneho rozpočtu, z rozpočtu kraja a zo zdrojov tretích subjektov
 - spoluprácou so susednými a okolitými obcami a subjektmi nachádzať spoločné zámery napr. v „integrovaných územných investíciách“,
 - získať kontakty na konkrétnych odborníkov v oblasti projektovej dokumentácie, v oblasti projektového manažmentu, v oblasti verejného obstarávania a pod.,
 - v inštitúciách, kde obec vyvíja členstvo so subjektmi verejnej správy apelovať na tvorbu spoločných strategických dokumentov a tvorbu spoločných projektov a i.,

- rozšíriť partnerstvá aj mimo hranice z titulu blízkosti Maďarskej republiky a spolupracovať v potencionálnych družobných vzťahoch i pre využitie cezhraničných alternatívnych zdrojov, ako i rozšírenie priateľstiev napr. spoločnými kultúrnymi športovými a agroturistickými aktivitami a pod.
- nezabúdať na zachovanie charakteru územia z pohľadu prírodných daností a kvalít – využiť prírodný potenciál síce na rozvoj turizmu, športu (kemping, ubytovacie zariadenie pre návštevníkov, splavy, cyklotrasy, úprava a rozšírenie náučných chodníkov v lese a i.) a cestovného ruchu, ale zároveň zabezpečiť osvetu o miestnych daroch prírody a dôležitosti ochrany a zveľadovania životného prostredia a i.,

B. ROZVOJOVÁ STRATÉGIA

Ako sa uvádza v dokumente „*Vízia a stratégia rozvoja Slovenska do roku 2030*“ „regionálny rozvoj nie je možný bez nadrezortného prístupu. Preto samosprávy pripravujú integrované územné stratégie, ktoré majú tiež prispieť k naplneniu cieľov *Agendy 2030*. Toto bude zabezpečené v danom území predovšetkým prostredníctvom prepojenia procesov regionálneho plánovania s procesmi programovania EÚ, konkrétne v rámci prípravy Programov hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja, a to aj pre strategicko-plánovacie regióny a územia udržateľného mestského rozvoja. Zároveň na národnej úrovni dôjde k sektorálnej a územnej koordinácii investícií za účelom vecného prepojenia investičných priorít integrovaných územných stratégií samosprávnych krajov a rezortov. *Slovensko 2030* je teda nástrojom zmeny a prináša riešenia, ktorých implementácia vyžaduje horizontálne (nadsektorálne) a vertikálne (medzi stupňami verejnej správy) integrované riadenie tak, ako to OECD odporučila Slovensku vo svojom dokumente „*Lepšia koordinácia pre lepšie politiky, služby a výsledky*.“

B.1 Vízia rozvoja a hlavný cieľ

Vízia na úrovni krajiny sa definuje, že „*Slovensko je krajina úspešných udržateľne sa rozvíjajúcich regiónov, ktorá poskytuje kvalitné a bezpečné prostredie pre zdravý a plnohodnotný život všetkých obyvateľov*.“

Vízia NSK je zas „*Otvorený, kooperujúci a prosperujúci kraj aktívne využívajúci špecifický potenciál pre zabezpečenie kvality života svojich obyvateľov a udržateľný rozvoj regionálnej ekonomiky*.“

Na úrovni obce Leľa **vízia** na obdobie do roku 2029 zostáva ako v predchádzajúcom jej programovom období, a je definovaná nasledovne:

„*Obec Leľa je otvorená a bezpečná obec občanov s pozitívnym vzťahom k obci, ktorá rozvážnym o cieľavedomým rozvojom zabezpečuje obyvateľom zvyšovanie kvality života. Úspešnou realizáciou regionálnych politik, využitím verejných a súkromných investícií došlo k využitiu jej vnútorného potenciálu pre rozvoj cestovného ruchu, vyrovnaníu regionálnych disparít a k vyváženému rozvoju obce*.“

Predstava, alebo vízia obce je prvým definovaným krokom po zachytení potrieb a vo vecnej rovine slúži na stanovenie krátkodobých a dlhodobých cieľov a aktivít, ktoré sú podrobnejšie rozvádzané v nasledovných častiach dokumentu.

B.2 Štruktúra priorít a cieľov

Zámery a ciele samosprávy sa odvíjajú od potrieb a záujmov miestnych obyvateľov, od lokálnych daností, od možnosti a príležitostí na všetkých úrovniach a oblastiach života. S jasnou víziou sa pristupuje k jednotlivým prioritám, ktoré v sebe zahŕňajú ďalšie globálne a špecifické ciele. Tieto rozoberá nasledovná tabuľka.

Štruktúra priorít a cieľov

tabuľka č. 10

Priorita	Strategický cieľ	Špecifický cieľ (projekt)
1 Hospodárska oblasť	1.1 Rozvoj technickej a občianskej infraštruktúry	1.1.1 Obnova a rekonštrukcia kultúrneho domu
		1.1.2 Využitie prírodnej (zelenej/alternatívnej) energie v rámci verejných budov
		1.1.3 Obnova verejných a miestnych komunikácií
		1.1.4 Budovanie nájomných bytov
		1.1.5 Budovanie ubytovacieho zariadenia pre návštevníkov, turistov
		1.1.6 Zriadenie domovskej www stránky obce
2 Sociálna oblasť	2.1 Podpora kultúry, športu a turizmu	2.1.1 Realizácia kultúrnych podujatí a vytváranie voľnočasových aktivít
		2.1.2 Kemping
		2.1.3 Náučné chodníky v lese
		2.1.4 Vybudovanie multifunkčného ihriska
	2.2 Tvorba a udržanie partnerstiev	2.2.1 Tvorba nových a udržanie existujúcich partnerstiev a členstiev
		2.2.2 Vytváranie spoločných stratégií a projektov a ich realizácia
3 Enviromentálna oblasť	3.1 Ochrana a tvorba životného prostredia	3.1.1 Budovanie ČOV
		3.1.2 Osveta obyvateľstva
		3.1.3 Úprava a zveľaďovanie verejných priestorov
		3.1.4 Zabezpečenie strojového a technického vybavenia pre potreby údržby zelene

Všetky zámery obsiahnuté v tabuľke so štruktúrou priorít a cieľov sú podrobne rozvádzané v „Akčnom pláne“, ktorý tvorí prílohu č. 4 tohto dokumentu. Uvádzajú sa v ňom údaje o termíne plánovanej realizácie projektov, zdroje ich krytia so stanovenou plánovanou výškou, ako i predpokladané indikátory a ukazovatele výstupov.

B.3 Popis strategických a špecifických cieľov**Popis špecifických cieľov**

tabuľka č. 11

Špecifický cieľ (projekt)	Popis
1.1.1 Obnova a rekonštrukcia kultúrneho domu	Na budove kultúrneho domu sa plánuje s výmenou strechy a výmenou kúrenia. Do úvahy sa berie príležitosť využitia zelenej energie podľa možností a dôraz sa kladie i na ochranu ovzdušia.
1.1.2 Využitie prírodnej (zelenej/alternatívnej) energie v rámci verejných budov	Súčasný vykurovací systém, svetelné zariadenia a elektrické vedenia podľa hli časom opotrebovaním, zastaralosťou. Osadiť je v pláne solárny systém na obecnom úrade. Alternatívne využitie prírodnej energie prospeje energetickej úspore, efektívnej funkčnosti a zdravotnej prospešnosti. Eliminujú sa tak aj vplyvy na ŽP (emisie, ochrana ovzdušia a pod.).

1.1.3 Obnova verejných a miestnych komunikácií	Vedľajšie cesty, ktoré spadajú pod samosprávu, sú vychodené, počasím ovplyvnené, časom a miestami poškodené. Je potreba ich opravy a rekonštrukcie. Zabezpečiť sa žiada bezpečný prechod a sprístupnenie i k obydliam. Išlo by o obnovu starých betónových ciest.
1.1.4 Budovanie nájomných bytov	Dlhodobu sa vykazuje medziročný nárast indexu starnutia (vyššie 350 % v roku 2022). Vedenie má v záujme udržať, ale aj prilákať ľudí produktívneho veku do obce a riešiť tak elimináciu starnúceho obyvateľstva, ako aj prispieť k ekonomickej aktivite. Byty sa plánuje zriadiť v rámci jednej budovy do počtu max. 12 bytov. Zabezpečiť však treba aj úkony od projektovej dokumentácie, cez stavebné povolenia a i. až po samotnú realizáciu.
1.1.5 Budovanie ubytovacieho zariadenia pre návštevníkov, turistov	Obec Leľa je z hľadiska prírodných daností a príležitostí pre šport a turizmus veľmi atraktívna. K rozvoju týchto príležitostí chce vedenie vytvoriť priestory pre ubytovanie. Možnosťou sa javí nákup nehnuteľností (neobývané domy z hlíny) a ich prestavba. Uvedené možno zmyslať aj v spolupráci s podnikateľmi, alebo inými aktérmi.
1.1.6 Zriadenie domovskej www stránky obce	Potreba zviditeľniť sa. Priblíženie a rýchly prístup k informáciám o obci. Takýmto spôsobom uľahčiť život miestnemu obyvateľstvu pri komunikácii s obecným úradom pri vybavovaní záležitostí a zároveň okrem iného poslúži ako prostriedok na osvetu návštevníkom a záujemcom v čase rozvinutia turizmu a CR.
2.1.1 Realizácia kultúrnych podujatí a vytváranie voľnočasových aktivít	Organizovanie udalostí a aktivít v oblasti kultúry a športu pozdvihnú súdržnosť, náladu a pohybové príležitosti ľudí. Pre klientov ZSS „Ipel“, ktorá sa v obci nachádza, by to mohli byť tiež príjemné chvíle v čase realizácie.
2.1.2 Kemping	Popri obci preteká rieka Ipel, je tu aj Lelienský les, Burdov a i.. Návštevníkom a priaznivcom prírody chce vedenie obce zriadiť kemping, ktorý by bol na pozemku vhodnom pre tieto účely. Potreba je zaviesť základné inžinierske siete, osadiť sociálne vybavenie a vydať prevádzkový poriadok.
2.1.3 Náučné chodníky v lese	V katastri obce je Lelienský les ako národná prírodná rezervácia. Lesy predstavujú niečo vyše 350 ha z pôdnej štruktúry. Súčasné chodníky si žiadajú priebežnú opravu a úpravu. Ide o chodníky s prírodnými zložkami, nie o asfaltované úseky. Majú poslúžiť bezpečnému prechodu a možnosti poznávania miestnych prírodných biotopov, zlepšiť pohybové vyžitie záujemcov, poskytnúť priestor pre deti a mládež učiť sa v prírode a pod.
2.1.4 Vybudovanie multifunkčného ihriska	V obci chýtrajú priestory a zariadenia pre športové účely. Mládež, ako aj aktívni obyvatelia, by mali možnosť športovať na otvorenom multifunkčnom

	ihrisku, s osadenou umelou trávou.
2.2.1 Tvorba nových a udržanie existujúcich partnerstiev a členstiev	Obec je členom v <i>Regionálne združenie miest a obcí novozámockej, štúrovskej a šurianskej oblasti, Združenia obcí – Južný región, Európskeho zoskupenia územnej spolupráce Ister-Granum</i> .. Záujem má však aj o družobné vzťahy so samosprávou/-ami z prihraničnej Maďarskej republiky. Vedenie hľadá potencionálne partnerstvá, aby vedelo rozšíriť svoje obzory, vymieňať skúsenosti a v prípade záujmu i realizovať spoločné aktivity a projekty.
2.2.2 Vytváranie spoločných stratégií a projektov a ich realizácia	Spomenuté subjekty, kde je obec členom, fungujú a môžu fungovať aj ako jeden celok pri realizácii spoločných zámerov a záujmov. Spoluprácou sa zefektívňuje dosahovanie cieľov, ktoré vo výslednej forme prispievajú životu miestnych obyvateľov a spoločnosti. Kým strategické dokumenty sú pripravované jednotlivo subjektmi i verejnej správy, môžu ich pripravovať aj spoločne, znižuje sa tým finančná a energetická náročnosť (ľudské zdroje, procesy VO, poistenie, UPD a i.). V prípade podávania žiadostí spoločne v partnerstve, je vyššia šanca úspechu a znižujú sa aj podiely na spolufinancovaní.
3.1.1 Budovanie ČOV	V obci chýbajú inžinierske siete. Okrem plynifikácie aj kanalizácia. Ich realizácia je v dnešnej dobe náročná vo všeobecnosti, ale i pre jednotlivé samosprávy. Vedenie obce Leľa sa zúčastnilo úvodných rokovaní s vedeniami okolitých samospráv a dospeli k záveru, že spoločne doriešia budovanie ČOV. V tomto období sa javí, že samotné ČOV by bolo umiestnené v katastri obce Leľa a ostatné obce by boli na ňu napojené. Ostatné kroky a jednania sa vyvinú priebežne.
3.1.2 Osveta obyvateľstva	Odpadové hospodárstvo sa spravuje spoluprácou s obcou Bajtava, kde je aj skládka odpadov. O triedení a riešení napr. BRO však je pravidelne obyvateľstvo informované (čas, spôsob a i.). Preto osвета v tejto oblasti je priebežná. Prítomnosť prírodných daností až európskeho významu si zas žiada ochranu (biotopy, vegetácia, ochrana ovzdušia a i.). K tomu môžu poslúžiť informačné tabule, letáky, brožúry – účelovo využité aj ako náučné materiály a informačné prostriedky v oblasti turizmu a CR. Verejné priestory je potrebné tiež zveľaďovať a ošetrovať.
3.1.3 Úprava a zveľaďovanie verejných priestorov	Do obce prichádzajú návštevníci a obyvatelia so širšieho okolia. Okrem prírodných zaujímavostí ich sem tiahnu klienti ZSS "Ipeľ,, t.j.. rodinný prislušníci a známi. Verejné priestory slúžia aj miestnym obyvateľom. Úprava a zveľaďovanie sa robí priebežne podľa potreby.
3.1.4 Zabezpečenie strojového	Na úpravu a zveľaďovanie je žiaduce zabezpečiť vhodné

a technického vybavenia pre potreby údržby zelene	technické a strojové vybavenie. Ide o kosačky, krovinorezy a iné príslušenstvo, ktorými sa bezpečne a primerane môže vykonávať starostlivosť o zeleň.
---	---

C. IMPLEMENTAČNÝ PLÁN A PLÁN MONITOROVANIA

Implementačný plán je rozpracovaný spôsob, postupy a procesy vykazovania plnenia činností pre jednotlivé oblasti definovaním cieľov a krokov, pričom tieto zabezpečujú rýchlejšie, flexibilnejšie a transparentne ich dosahovanie. Pomocou indikátorov je možné vyhodnotiť východiskovú a cieľovú hodnotu projektov.

Spolu s *monitorovacím plánom* sa stanovuje časový harmonogram, mechanizmus monitorovania realizovaných aktivít, možnosti financovania a vyhodnotenie efektívneho využitia zdrojov.

Uvedené plány sa zosumarizovali v tzv. **akčný plán**, ktorý obsahuje špecifické ciele, predpokladaný termín realizácie, zdroje financovania a ukazovatele výstupu.

Za implementáciu, realizáciu i monitorovanie projektov, resp. dosahovanie cieľov je zodpovedné vedenie a zástupcovia obce, t.j. starosta a poslanci OZ. Vyplýva to z veľkosti obce, kedy obec, resp. obecný úrad nemá inú odbornú pracovnú silu, napr. projektového manažéra obce. Do úvahy možno brať spoluprácu s externými odbornými silami v prípade, ak vznikne možnosť na podanie žiadosti na čerpanie zdrojov z externých zdrojov, t.j. v oblasti projektového manažmentu, spracovania žiadostí, implementácii a administratívnom zdokladovaní, monitoringu, žiadosti o NFP, žiadosti o platbu, technickej, projektovej či inej podpornej dokumentácie k projektom investičného charakteru, vecného a finančného hodnotenia a i..

Monitorovanie sa žiada na úrovni celého strategického dokumentu PHRSR obce Leľa. Prvé hodnotenie a monitoring PHRSR obce Leľa sa vykoná rok po schválení tohto dokumentu. V ostatnom období sa tieto úkony urobia s ročným odstupom od naposledy vykonanej kontroly a monitoringu. Nevylučuje sa zmena tohto času, ak si to vyžiada neočakávaný zvrat v napredovaní a dodržaní už existujúcich spomínaných cieľov obce, alebo pri ich doplnení a zmene.

Monitoring vykonávajú orgány, resp. osoby zastupujúce funkcie na úrovni samosprávy – obecného úradu, spoločne a pravidelne, a to **aspoň raz ročne**, aby zistili nakoľko sa darí naplňať stanovené zámery. V prípade potreby rozhodnú o prijatí opatrení na úpravu, zmenu a doplnenie PHRSR obce Leľa, v znení jeho najpodstatnejších častí, predurčujúcich rozvoj obce a dodržanie už naplánovaných činností na realizáciu vytýčených cieľov.

Obce majú ďalej povinnosť zaslať *Správy o plnení PHRSR* **každoročne do 31. mája** príslušnému **VÚC** v zmysle § 12 zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja v znení neskorších predpisov.

D. PLÁN VYUŽITIA ZDROJOV A FINANČNÝ PLÁN

Podľa získaného prehľadu o obci v procese analýzy sa dostávame k plánom využitia jej potenciálov, zdrojov a príležitostí poskytovaných z bezprostredného i širokého okolia. Obec Leľa je pomerne málo rozvinutá, vychádzajúc z ex-post hodnotenia predchádzajúceho jej fungovania. Zmenou vedenia a jeho postoja k problematike verejnej správy vzniká obdobie pre rozbehnutie rozvoja inak zaostalého, vysoko zastaralého a potenciály nevyužitého územia.

D.1 Majetok a rozpočet obce

Všeobecným predpisom v oblasti majetkovoprávnej na úseku obcí je *zákon SNR č. 138/1991 Zb. o majetku obcí v znení neskorších predpisov*. Zákon o majetku obcí upravuje pravidlá a postup pri nakladaní s majetkom obce s cieľom zabezpečiť transparentné a hospodárne nakladanie s týmto majetkom na trhovách princípoch. Zákon o majetku obcí upravuje aj pôsobnosť orgánov obce pri nakladaní s majetkom obce.

Štruktúra majetku obce k 31.12.2023 v EUR

tabuľka č 12

Majetok obce	Stav k 31.12.22 v EUR	Podiel na celkovom majetku v %
Stavby	379 762,62	76,73
Samostatné hnutelné veci a súbor hnutelných vecí	22 401,26	4,53
Drobný dlhodobý hmotný majetok	24 073,91	4,86
Pozemky	68 705,74	13,88
Spolu	494 943,53	100,00

Zdroj: OcÚ Leľa

V štruktúre majetku obce Leľa sa nachádzajú v najväčšom podiele stavby, predstavujúce vyše 73 % z jej majetku. Ostatnú časť tvoria hnutelné veci, drobný dlhodobý hmotný majetok a pozemky. Nevlastný žiaden softvér, dopravný prostriedok, ani ceniny vo forme diel či papierov a pod.

Zákon č. 583/2004 Z. z. je zákon o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Upravuje sa ním okrem iného aj rozpočet obce, rozpočtový proces, pravidlá rozpočtového hospodárenia, zostavovanie a schvaľovanie záverečného účtu a rôzne finančné vzťahy.

Rozpočet obce v EUR

tabuľka č. 13

Rok	Príjmy	Výdavky	Rozdiel
2020	102 106,29	102 096,56	9,73
2021	107 156,30	107 156,30	0
2022	122 770,-	122 756,69	13,31
2023 (plán)	121 000,-	121 000,-	0
2024 (plán)	132 000,-	132 000,-	0
2025 (plán)	137 700,-	137 700,-	0
2026 (plán)	147 000,-	147 000,-	0

Zdroj: OcÚ Leľa

V rámci príjmov a výdavkov obce dochádza každoročne k vyrovnanému rozpočtu ku koncu kalendárneho roka. Výrazný medziročný nárast v oboch položkách sa nezaznamenáva. Podielové dane, či príjmy z dotačných zdrojov a zdrojov s nenávratnými finančnými prostriedkami doteraz neboli v takom rozsahu, aby priamo úmerne vykryli potreby (energie) a chýbajúce podmienky pre štandardný a kvalitný život (infraštruktúra).

D.2 Finančný plán

Pre naštartovanie rozvoja a realizáciu cieľov je dôležité stanoviť si finančný plán pre efektívny výkon. V prípade obce Leľa je potrebný tzv. ozdravný injekčný finančný mechanizmus k tomu, aby okrem pokrytia bežných výdavkov slúžiacich na fungovanie samosprávy, v sebe obsahoval aj také alternatívy, ktoré zabezpečia síce možno pomalší, ale istý postup a napredovanie, preukazujúci sa viditeľne v nových hmotných i nehmotných prostriedkoch v rámci územia obce.

Potenciálne zdroje na realizáciu opatrení a úloh PHRSR sú:

- vlastné zdroje – rozpočet obce,
- bankové úvery,
- štátne dotácie z účelových fondov,
- financie z národnej úrovne,
- štrukturálne fondy,
- nadácie, neinvestičné fondy,
- sponzoring podnikateľov, firiem, bankového sektora, súkromných osôb,
- združovanie prostriedkov verejnej a neverejnej sféry, atď.

V súčasnosti je v platnosti na úrovni štátu programovacie obdobie na roky 2021-2027 so smerodajnou dokumentáciou v rámci Programu Slovensko, Plánu obnovy, dotačných systémov orgánov štátnej správy a ďalších strategických dokumentov na úrovni krajov a subjektov regionálneho rozvoja (MAS, LEADER, mikroregióny a i.). Uvedené vedia poslúžiť ako zdroje na pokrytie nákladov spojených s dosahovaním zámerov obce. Dôležité je poznať konkrétne podmienky, ktoré sú dané v týchto strategických dokumentoch, ešte lepšie

však vedieť obsah akurátnych výziev. Po ich znalostiach možno zosúladiť s nimi stanovené zámery obce s reálnymi kapacitami a danosťami.

Plánovaný rozpočet na jednotlivé prioritné oblasti v EUR

tabuľka č. 14

Prioritná oblasť	Programové obdobie 2024-2029
	Spolu v EUR
<i>Hospodárska</i>	366 000,-
<i>Sociálna</i>	47 800,-
<i>Enviromentálna</i>	1 812 500,-
<i>SPOLU</i>	2 226 300,-

Obec Leľa má stanovené tri prioritné oblasti. Najviac investícií je naplánovaných v **Enviromentálnej oblasti**, a to na investíciu spojenú s budovaním ČOV. Obec chce poskytnúť obyvateľom túto alternatívu, keďže kanalizačná sieť je ťažko realizovateľná v blízkej budúcnosti. Druhá skutočnosť poukazuje na potrebu ČOV aj v okolitých obciach, tým pádom tento zámer je reálnejšie zrealizovať za spolupráce s ďalšími samosprávami. Jednotlivé prioritné oblasti sú rozvádzané na konkrétne ciele a zámery. Nie každý zámer má v rámci intervenčnej matice i Akčného plánu presne vyčíslené financie na krytie, ale počíta sa s nákladmi –podľa potreby-, preto tabuľka **Plánovaný rozpočet na jednotlivé prioritné oblasti v EUR** tieto **nezahrňajú**.

Viaczdrojové financovanie špecifických cieľov/projektov rozoberá tabuľka MVZ-intervenčná matica. Údaje v nej spomenuté sú plánom, čo znamená, že v čase aktuálnom môžu vykazovať finančné krytia za tie ktoré projekty aj iné hodnoty. Môže sa tak stať kvôli meniacim sa trhovým cenám príslušných položiek, alebo aj kvôli novostanoveným, v súčasnosti nepoznaným podmienkam tej ktorej výzvy. Je možné aj to, že potreba obce sa v rámci niektorej z oblastí zmení kvôli iným dnes neznámym okolnostiam.

Model viaczdrojového financovania – intervenčná matica

tabuľka č. 15

Viaczdrojové financovanie							
Projekt	Celkové náklady	Verejné zdroje					Súkromné a i. zdroje
		EÚ	Štát	VÚC	Obec	Spolu	
1.1.1	30 000,-		6 000,-		24 000,-	30 000,-	
1.1.2	10 000,-		5 000,-		5 000,-	10 000,-	
1.1.3	10 000,-		8 000,-		2 000,-	10 000,-	
1.1.4	300 000,-	240 000,-	30 000,-		30 000,-	300 000,-	
1.1.5	15 000,-		13 500,-		1 500,-	15 000,-	
1.1.6	1 000,-				300,-	300,-	700,-
2.1.1	3 000,-			2 000,-	300,-	2 300,-	700,-
2.1.2	2 400,-		600,-		1 800,-	2 400,-	
2.1.3	2 400,-		800,-	800,-	800,-	2 400,-	
2.1.4	40 000,-	34 000,-	4 000,-		2 000,-	40 000,-	
2.2.1	PP				PP	PP	
2.2.2	PP				PP	PP	
3.1.1	1 800 000,-	1 530 000,-	180 000,-		90 000,-	1 800 000,-	
3.1.2	1 000,-			400,-	100,-	500,-	500,-
3.1.3	10 000,-			5 000,-	5 000,-	10 000,-	
3.1.4	1 500,-			500,-	300,-	800,-	700,-

Vysvetlivky: V – vlastné zdroje

VÚC- vyšší územný celok

EÚ – nenávratné finančné prostriedky z EÚ

ŠR – štátny rozpočet

iné – podpora nadácií, občianskych združení atď.

PP – podľa potreby

V poslednom období sa aktívnejšie zaoberá spoločnosť, hlavne na úrovni verejnej správy, s možnosťou dosahovania zámerov spoločnými silami. Na uvedené sa zaviedol systém **Integrovannej územnej investície**. Tento systém je zakomponovaný do programov vyšších územných celkov, nielen teoreticky, ale aj ako súčasť rozpočtovania a podpory samospráv. Obec Leľa doteraz nemá v **Zozname projektov zásobníka projektov NSK** (príloha k PHRSR NSK do roku 2030) žiaden takýto zámer, preto vzniká príležitosť na zmysľovanie využitia i tohto zdroja pomoci pri svojom rozvoji.

E. RIZIKÁ IMPLEMENTÁCIE A ICH PREVENCIA

Naplánovať ciele je jedna skutočnosť, druhá je ich realizácia – implementácia. V súčasnosti sa javí ako prípadné **riziko** neistota vyplývajúca z informácií o stave rozpočtu štátu a prebiehajúci proces rozhodovania o podmienkach existencie a fungovania orgánov na úrovni štátu, a následne i činnostiach, kompetenciách a povinnostiach orgánov na úrovni VÚC a verejnej správy - samospráv. V širších rozmeroch majú vplyv i udalosti na úrovni sveta na ekonomický trh, hospodárstvo a politiku štátov a tým pádom aj na život obyvateľstva vo všeobecnosti.

Ďalšie riziká:

- nedostatok vlastných zdrojov (finančných i ľudských),
- časová náročnosť prípravy administratívnych úkonov, potreba externej podpory – vrátane vybavenia povolení a vyjadrení od príslušných orgánov, proces prípadného verejného obstarania,
- potreba externých odborníkov v oblasti projektového manažmentu, projektovej dokumentácie a i. – vysoká vyťaženosť - ponuka nepokrýva dopyt, finančná a časová náročnosť,
- i v prípade vynaloženého úsilia a práce zástupcov obce Leľa môže dôjsť k neúspechu v prípade schvaľovania žiadostí o podporu a pomoc - tým pádom si tvorba nových, či opakovane podávaných žiadostí a projektov žiada navýšenie vlastných energií a prostriedkov, ktorých nemusí byť znovu dostatok,
- neúspech môže vyvolať nezáujem, energetickú vyčerpanosť, potrebu odkladu prác, ale i získania nových prostriedkov a pod.,
- príliš časté zmeny, ktoré určujú chod verejnej správy a potreba prispôbovania sa (legislatíva,, zmeny kompetencií a zvyšujúce sa povinnosti a i.),
- neovplyvniteľné prírodné javy,
- v prípade členstiev v združeniach je náročné zjednotiť záujem do konkrétnej aktivity/aktivít a následná realizácia (potreba spoločného strategického dokumentu, žiada sa častá komunikácia – spoločné stretnutia, potreba pracovnej sily, ktorá by uvedené riešila zastrešením v rámci daného partnerstva a i.).

Spomenuté riziká sa týkajú samosprávy ako takej, tým pádom majú vplyv aj na jej zámery a ciele. Niektoré z nich vie vedenie obce riešiť v rámci priamej komunikácie so zainteresovanými subjektmi (záujem obyvateľstva a okolité obce), niektoré však nevie ani ovplyvniť, resp. by si to žiadalo jednotný spoločný postoj viacerých samospráv (rozhodnutia a zmeny prichádzajúce z najvyšších úrovní -vláda, štát- pri určovaní kompetencií, zákonov a povinností subjektov verejnej správy).

Opatrenia, ktoré by napomohli riešiť riziká, sú skôr prirodzenou alternatívou a prirodzene vznikajúcim spôsobom. Myslí sa tu na pravidelné sledovanie zmien a dianí týkajúcich sa plynulého chodu samosprávy, týkajúcich sa možností, ktoré samosprávam sú predurčené, t.j. mať konkrétne informačné zdroje a kanály, aby zodpovední vedeli promptne reagovať a využiť existujúce príležitosti. Nabrat' skúsenosti pravidelnou účasťou na stretnutiach s

ostatnými subjektmi verejnej správy, či už z blízkeho okolia, ale i na úrovni mikroregiónu, združenia miest a obcí, kraja a pod. Alternatívou sa javí aj spolupráca s odborníkmi, ktorí poskytujú služby na úrovni informovania, poradenstva a konzultácií, hlavne ak sa hovorí o samosprávach s nižším počtom administratívnej sily na úrovni obecného úradu. V oblasti financií je jednoznačné narábať s vlastným rozpočtom racionálne, navrhovať a plánovať rozpočtové položky s efektívnym dopadom a čo najpriateľnejším výsledkom.

Práve z titulu veľkosti obce a nízkej počtosti zamestnancov vrátane vedenia **zodpovednosť za monitorovanie a realizáciu opatrení**, resp. realizácia vytýčených cieľov pozostáva na štatutárnom orgáne. Podpornú pomoc môžu podľa potreby vyvinúť poslanci obecného zastupiteľstva a v ojedinelých prípadoch zamestnanec obecného úradu. Obec Leľa má za výhodu dlhodobé členstvo v združeniach, kde s určitou pravidelnosťou prebiehajú stretnutia a vymieňajú skúsenosti, informácie a postoje jedincov k aktuálnym potrebám a témam verejného života.

F. RIADENIE IMPLEMENTÁCIE

Všetky dôležité funkcie manažovania strategického plánovania spadajú v rámci obce Leľa do rúk starostu obce. Tieto funkcie zahŕňajú prípravu, realizáciu, kontrolu, monitorovanie a hlavne komplexné riadenie činností samosprávy. Jeho činnosť podporujú a na spolupráci sa podieľajú poslanci obecného zastupiteľstva. Účasť na aktivitách má aj jediný administratívny zamestnanec obecného úradu.

Vedenie obce sa spolieha aj na miestne obyvateľstvo. Ide hlavne o realizáciu takých aktivít, ktoré sa bezprostredne týkajú obyvateľov. Okrem kultúrnych a športových činností ide o spoločné úsilie o zveľaďovanie zelene, o každodennú ochranu životného prostredia napr. dodržiavaním zavedených postupov a spôsobov separácie a nakladania s odpadmi. Ďalej je dôležité brať ohľad na vzájomný rešpekt z pohľadu vekových rozdielov, poskytnutie základných služieb zo strany obce smerom k obyvateľstvu.

Kontrolu a monitorovanie dosahovania vytýčených cieľov sa plánuje vykonať minimálne raz ročne v čase podľa uvádzaných v kapitole *C. Implementačný plán a plán monitorovania*. Vedenie obce si však vyhradzuje právo aj na častejšiu kontrolu, v závislosti od udalostí, ktoré ho budú viesť k potrebe flexibilného reagovania na podnety a možnosti v danom čase. Ak vzniknú dôvody na zapracovanie zmeny, aktualizáciu, alebo nové skutočnosti do svojich stratégií, vykoná sa tak podľa rozhodnutia vedenia, či na reálne žiadaný impulz iného subjektu, subjektov, okolia.

G. ODPORÚČANIA A POŽIADAVKY

Odporúčania a požiadavky vyplývajúce zo spracovania PHRSR nadobúdajú formu nepriamych prostriedkov, keďže analyzované potreby a predpoklady pre rozvoj obce, ktoré prekračujú kompetenciu územnej samosprávy, resp. ktoré sa viažu na kompetencie štátnej správy v oblasti regionálneho rozvoja alebo spolupracujúcich subjektov, nie sú priamo partnermi pri tvorbe PHRSR (napr. susedné samosprávy, subjekty podnikateľského a tretieho sektora a i.).

Verejná správa na Slovensku je organizovaná na troch úrovniach: štát – kraj – obec. Verejná správa je činnosť vykonávaná orgánmi štátnej správy, samosprávy a verejnoprávnymi inštitúciami pri zabezpečovaní verejných úloh. Obec Leľa so svojím PHRSR sa nachádza na **najnižšom stupni** verejnej správy, tým pádom jej **nevyplývajú** z neho **žiadne odporúčania na nižšie úrovne** strategického riadenia.

Odporúčania a požiadavky vyplývajúce zo spracovania PHRSR pre **nadradené úrovne** riadenia rozvoja sú: priamou účelovou dotačnou politikou štátu podporiť dobudovanie a prípadnú rekonštrukciu a renováciu základnej technickej infraštruktúry, ochranu životného prostredia a zdravia obyvateľov a znížiť administratívnu a časovú náročnosť pre získanie financií z dotačných prostriedkov a výkon činností samospráv.

Podotknúť sa žiada aj fakt, že strategické plánovanie sa začína zdola nahor, t.j. v prípade zohľadnenia súvislostí, vzťahov a vplyvov s ostatnými strategickými dokumentmi, rámcami a pod. je rozhodujúca potreba miestneho obyvateľstva zakotvená aj v strategických dokumentoch obcí a miest. Uvedené poukazuje na to, že stratégie na vyšších úrovniach by sa mali odvíjať od stratégií na najnižších bodoch verejnej sféry a postupne zostavovať programy a koncepcie s uvedením tejto skutočnosti.

Odporúčania a požiadavky na partnerské a spolupracujúce subjekty:

- **Obecný úrad Leľa** ako výkonný a administratívny orgán: - požaduje sa vytvoriť technické a administratívne zázemie pre implementáciu a monitoring PHRSR. Vyhľadať a nadviazať kontakty s odborníkmi spolupracujúcimi v oblastiach podporujúcich rozvoj obce.
- **Miestny obyvatelia, záujemcovia a aktéri z radu verejnosti** - očakáva sa podávanie pripomienok a návrhov k realizácii nástrojov PHRSR počas jeho implementácie a prípadná spolupráca.
- **Regionálne združenie miest a obcí novozámockej, štúrovskej a šurianskej oblasti, Združenie obcí – Južný región, Európske zoskupenie územnej spolupráce Ister - Granum** - očakáva sa nachádzanie spoločných záujmových oblastí, ako aj prostriedkov na ich realizáciu, tým pádom plynulá spolupráca, pravidelná komunikácia s vedomím dodržania podmienok spolupráce zakotvených v dokumentoch spomínaných právnych subjektov.

- **Orgány štátnej správy a regionálnej samosprávy** – očakáva sa spolupráca a konzultácie pri realizácii a implementácii nástrojov, ako aj poskytovanie informácií o aktuálnych možnostiach, nachádzanie konsenzov pri situáciách žiaduce rýchle riešenia a prípadná spolusúčinnosť pri realizácii.

Obec Leľa má v záujme nadviazať vzťahy s družobnými obcami z Maďarskej republiky. V súčasnosti je vo fáze ponímania o danej myšlienke a snahe vyhládať potencionálneho partnera pre vytvorenie tohto priateľského partnerstva. Obec Leľa sa totiž nachádza tesne pri hraniciach s Maďarskou republikou a cezhraničná spolupráca sa javí byť efektívna. Podstatu vidí vo výmene skúseností, odovzdávaní a udržaní kultúrnych a športových zvyklostí, prípadne i rozvoj infraštruktúry, podporu turizmu a cestovného ruchu ako i iných oblastí.

ZÁVER

Obec Leľa sa rozprestiera so svojimi takmer 824 ha a 315 obyvateľmi na juhozápadnej časti Slovenska, v Nitrianskom kraji, v okrese Nové Zámky. Nachádza sa v bezprostrednej blízkosti hraníc s Maďarskou republikou, popri Dolnom toku rieky Ipel'. Obec patrí medzi málo rozvinuté vidiecke obce, s vysokou mierou starnutia, ale zároveň s hodnotnými prírodnými danosťami a potenciálom. Najväčší podiel na pozemkoch majú práve lesné pozemky, predstavujú približne 364 ha a až po nej je druhou najviac zastúpenou orná pôda (297 ha). **Lelianský les** patrí medzi národné prírodné rezervácie spolu s prítomnými **Kováčovskými kopcami**. Najvyšší vrch v tomto prostredí je vrch **Burdov**. Je jednou spomedzi území európskeho významu. Ďalšie z nich, ktoré tu možno nájsť sú **Ploská hora** a **Dolný tok rieky Ipel'**.

Bohaté prírodné zastúpenie dáva obci Leľa predispozície pre pokojný vidiecky život. Poskytuje príležitosť záujemcom pre športové vyžitie (cyklotrasa, splavy, v budúcnosti kemping, iné športové a hlavne turistické možnosti). Zámery vedenia obce smerujú k rozvoji občianskej infraštruktúry, keďže chce udržať i prilákať mladé rodiny, eliminovať tak starnutie populácie. Zároveň zmýšľa o rozvoji cestovného ruchu a turizmu, nadviazaním na potenciály a atraktivity nachádzajúce sa v susedných obciach a mestách. Prítomné *Zariadenie sociálnych služieb „Ipel'“* (zriadená VÚC) je vyhľadávané staršími obyvateľmi, ktorí si žiadajú využiť služby zariadenia v čase, keď sú na ne už odkázaní. Klienti i ich návštevníci sú tiež cieľovou skupinou obce, ktorým má obec za potrebu vytvoriť príjemné prostredie so zdravou a pestrou zeleňou, parkmi a chodníkmi.

Účasť obce v partnerstvách, v združeniach je alternatívou pre doriešenie chýbajúceho zázemia (plynifikácia, ČOV, odpadové hospodárstvo, turizmus, kultúra a šport a i.) vzájomnou spoluprácou. Koná tak i z titulu nedostatku vlastných prostriedkov, zdrojov a ľudského potenciálu. Práve menšie a málo rozvinuté obce, ako je aj obec Leľa, sa snažia nachádzať pomoc a podporu u subjektov na vyšších úrovniach a spoločnými silami pozdvihnúť a zefektívniť miestny potenciál a uspokojiť tak miestnych obyvateľov a návštevníkov.

Akčný plán obce Leľa na roky 2024-2029

Priorita 1 Hospodárska oblasť					
Strategický cieľ/Špecifický cieľ (projekt)	Termín	Financovanie			Ukazovateľ výstupu/indikátor
		Zdroj	Celkové náklady	Vlastné náklady	
1.1 Rozvoj technickej a občianskej infraštruktúry					
1.1.1 Obnova a rekonštrukcia kultúrneho domu	2024-2026	V/ŠR	30 000,-	24 000,-	rozloha opravenej strechy; energetická úspora; počet a charakter vykurovacieho zariadenia8prostriedku
1.1.2 Využitie prírodnej (zelenej/alternatívnej) energie v rámci verejných budov	2026-2028	V/ŠR/i	10 000,-	5 000,-	charakter alternatívnej energie; miera úspory; počet zariadení/prostriedkov
1.1.3 Obnova verejných a miestnych komunikácií	do 2028	V/ŠR/i	10 000,-	2 000,-	dĺžka obnovených komunikácií
1.1.4 Budovanie nájomných bytov	2027-2029	V/ŠR/EÚ	300 000,-	30 000,-	počet nových nájomných bytov; potencionálny počet osôb využívajúcich byty; rozloha nových nájomných bytov celkom a jednotlivo
1.1.5 Budovanie ubytovacieho zariadenia pre návštevníkov, turistov	2027-2029	V/ŠR/EÚ	15 000,-	1 500,-	počet ubytovacích kapacít; rozloha ubytovacieho zariadenia
1.1.6 Zriadenie domovskej www stránky obce	do 2026	V/i	1 000,-	300,-	návštevnosť stránky
Priorita 2 Sociálna oblasť					
Strategický cieľ/Špecifický cieľ (projekt)	Termín	Financovanie			Ukazovateľ výstupu/indikátor
		Zdroj	Celkové náklady	Vlastné náklady	

2.1 Podpora kultúry, športu a turizmu					
2.1.1 Realizácia kultúrnych podujatí a vytváranie voľnočasových aktivít	priebežne	V/VÚC/i	3 000,-	300,-	počet a charakter podujatí; návštevnosť podujatia
2.1.2 Kemping	do 2026	V/ŠR/i	2 400,-	1 800,-	rozloha; kapacita
2.1.3 Náučné chodníky v lese	do 2026	V/ŠR/VÚC/i	2 400,-	800,-	dĺžka náučných chodníkov; použitý materiál na chodníky
2.1.4 Vybudovanie multifunkčného ihriska	do 2027	V/ŠR/VÚC/EÚ/i	40 000,-	2 000,-	počet multifunkčných ihrísk + rozloha; charakter vykonávaného športu; kapacita
2.2 Tvorba a udržanie partnerstiev					
2.2.1 Tvorba nových a udržanie existujúcich partnerstiev a členstiev	priebežne	V/i	PP	PP	počet partnerstiev
2.2.2 Vytváranie spoločných stratégií a projektov a ich realizácia	priebežne	V/i	PP	PP	počet projektov a spoločných aktivít
Priorita 3 Enviromentálna oblasť					
Strategický cieľ/Špecifický cieľ (projekt)	Termín	Financovanie			Ukazovateľ výstupu/indikátor
		Zdroj	Celkové náklady	Vlastné náklady	
3.1 Ochrana a tvorba životného prostredia					
3.1.1 Budovanie ČOV	do 2029	V/ŠR/EÚ	1 800 000,-	90 000,-	počet ČOV, kapacita ČOV, počet obhospodarovaných - napojených subjektov
3.1.2 Osveta obyvateľstva	priebežne	V/VÚC/i	1 000,-	100,-	počet oslovených domácností; počet tlačív a i., forma osvetý
3.1.3 Úprava a zveľaďovanie verejných priestorov	priebežne	V/VÚC/i	10 000,-	5 000,-	rozloha zveľaďovaných zelených priestorov; počet dobrovoľníkov; počet a charakter vegetačných prvkov
3.1.4 Zabezpečenie strojového a technického vybavenia pre potreby údržby zelene	PP	V/VÚC/i.	1 500,-	300,-	počet a druh náradia, stroja, technického vybavenia pre dané

					účely
--	--	--	--	--	-------

Vysvetlivky: V – vlastné zdroje

VÚC- vyšší územný celok

EÚ – nenávratné finančné prostriedky z EÚ

ŠR –štátny rozpočet

iné – podpora nadácií, občianskych združení atď.

PP – podľa potreby

PRÍLOHY

ZOZNAM PRÍLOH

Príloha č. 1 ***Záverečná správa***

Príloha č. 2 ***Zoznam použitých zdrojov***

Príloha č. 3 ***Zoznam skratiek***

Príloha č. 4 ***Akčný plán***

Príloha č. 5 ***Uznesenie o schválení Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Leľa na roky 2024-2029***

Príloha č. 6 ***Fotodokumentácia o miestnom kroji obce Leľa***

ZÁVEREČNÁ SPRÁVA

<i>Obec – zadávateľ tvorby stratégie:</i>	Leľa
<i>Administratívne začlenenie:</i>	okres Nové Zámky, Nitriansky samosprávny kraj
<i>Počet obyvateľov (31.12.2022):</i>	315
<i>Plánovacie obdobie:</i>	2024 – 2029
<i>Charakter dokumentu:</i>	spracovaný nový Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce
<i>Gestor spracovania aktualizácie PHRSR:</i>	Bc. Richard Dajcs, starosta obce
<i>Koordinátor:</i>	Ing. Monika Matušková Boldižárová, externá odborná sila
<i>Člen riadiaceho tímu:</i>	Angelika Kormošová, zamestnankyňa obecného úradu
<i>Časový harmonogram prípravy PHRSR:</i>	november 2023 - február 2024
<i>Schválené:</i>	obecným zastupiteľstvom obce Leľa, dňa 00.00.2024, č. uznesenia 0000000
<i>PHRSR zverejnený:</i>	xxxx

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Leľa na roky 2014-2020 stratilo svoju platnosť a aktuálnosť, preto nové vedenie obce zvolené v roku 2022 pristúpilo k obnove tohto strategického dokumentu. Vyhľadáním a nadviazaním spolupráce s externou odbornou silou pripravilo súčasný Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Leľa na roky 2024-2029 (ďalej len PHRSR). V úvode prípravný tím zostavil „Vstupnú správu“, ktorá bola zverejnená na fyzickej úradnej tabuli obce slúžiac ako informatívny materiál pre obyvateľov a verejnosť s možnosťou zapojenia sa do zhotovenia obsahu PHRSR. Zverejneniu predchádzalo predloženie Vstupnej správy poslancom obecného zastupiteľstva na schválenie.

Ako vstupy pri spracovaní PHRSR poslúžili rôzne odborné informačné pramene, čím sa dospelo k nasledovným zisteniam, obsiahnutých v analytickom obsahu PHRSR:

- obec Leľa je veľmi málo rozvinutá obec, čo sa preukazuje v dlhodobu vykazovanej a postupne starnúcej miestnej populácie, nevybudovanej inžinierskej sieti (chýba

plynifikácia, kanalizácia, ČOV) a nedostatočnej občianskej vybavenosti (v obci pôsobí jediný obchod s potravinami, nie sú poskytované ostatné služby obchodu, ani služby zdravotnícke či vzdelávacie),

- nedostatkom sa javí slabá organizačná štruktúra samosprávy, čo sa týka počtu ľudských zdrojov (obec vedie starosta s piatimi poslancami a na obecnom úrade pracuje jediná administratívna sila),
- v obci nepôsobia žiadne subjekty z tretieho sektoru,
- chýbajú administratívne podklady (projektová dokumentácia, vysporiadané obecné vlastníctvo k pozemkom a nehnuteľnostiam, kde plánuje svoje investičné i ďalšie zámery a pod.) k realizácii cieľov,
- obci a obyvateľstvu by poslúžila vlastná domovská stránka obce, ktorá je v súčasnej dobe neoddeliteľnou súčasťou digitalizačného sveta pre informovanie a komunikáciu.

Za prednosti, danosti a silný potenciál sa počíta:

- prírodné úkazy s charakterom územia európskeho významu a národné prírodné rezervácie (*Lelianský les, Kováčovské kopce, Burdov, Ploská horra a Dolný rok rieky Ipeľ* – vytvára príležitosť rozvinutia turizmu, športu, cestovného ruchu (prítomné náučné chodníky, rôzna divá zver a zaujímavé rastlinstvo, možnosť splavov, možnosť vybudovania kempingu ako i ubytovacieho zariadenia pre návštevníkov a turistov, rozvoj kultúry a športu, možnosť učenia priamo v prírode pre žiakov a študentov, prípadne záujemcov, príležitosť pre rozvoj podnikania v oblasti služieb a i.)),
- v obci sa nachádza *Zariadenie sociálnych služieb „Ipeľ“*, ktorého zriaďovateľom je NSK,
- voľné pozemky, kde obec plánuje budovať nájomné byty pre udržanie a prilákanie ľudí v produktívnom veku resp. mladé rodiny,
- v oblasti enviromentálnej politiky vedenie vykonalo úvodné konzultácie s vedeniami okolitých obcí o možnosti spoločného realizovania zámeru týkajúceho sa budovania ČOV a riešenia odpadového hospodárstva,
- obec je členom v rôznych združeniach – príležitosť na získanie informácií, skúseností, podieľania sa na spoločných zámeroch a inej spolupráci,
- nadviazanie na atraktivnosť okolitého územia a záujem o cezhraničnú spoluprácu.

Podrobnejšie sú zámery obce rozpísané v prílohe č. 4 v „*Akčnom pláne*“. Dohliadalo sa na riadenie, monitoring, kontrolu a realizačnú fázu, ďalej na finančné a implementačné plánovanie, ktoré sú tiež upresnené v rozvojovej a plánovacej časti PHRSR.

Počas spracovania PHRSR prebiehala priebežná komunikácia zástupcov prípravného tímu, a to pri získavaní údajov a informácií o riešenom subjekte, pri zabezpečení kontroly ich správnosti, definovaní aktuálnych potrieb i potrieb v budúcnosti, zosúladenie obsahu jednotlivých kapitol tak, ako sa v čase spracovania javilo za najvhodnejšie so zohľadnením výhľadu i do strednodobej budúcnosti.

Po kontrole hrubej verzie PHRSR sa zostavil „*Návrh PHRSR*“, ktorý bol predostretý poslancom obecného zastupiteľstva na pripomienkovanie a bol zverejnený na fyzickej úradnej tabuli obce pre možnosť pripomienkovania verejnosťou. Dokument bol postúpený príslušnému orgánu na posudzovanie podľa Zákona č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie.

ZOZNAM POUŽITÝCH ZDROJOV

1. cdb.sk
2. e-obce.sk (identifikácia obce)
3. Farkasová Z., Lukáčová A.: Región Nové Zámky, 1994, ISBN-80-967257-0-X
4. ives.minv.sk
5. mindop.sk (Vízia a stratégia regionálneho rozvoja)
6. mojaobec.statistics.sk
7. nr.cykloportal.sk/trasy/2112-kamenica-nad-hronom-chlaba-salka/
8. Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Leľa na roky 2014-2020
9. Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja Nitrianskeho samosprávneho kraja do roku 2030
10. scitanie.sk (Sčítanie obyvateľov, domov a bytov 2021)
11. sk.wikipedia.org
12. slovakregion.sk
13. slovak.statistics.sk (Bilancia pohybu obyvateľstva podľa obcí – 2013; Demografia a sociálne štatistiky; Mestská a obecná štatistika;)
14. sodbtn.sk
15. sopsr.sk
16. Stanovy Regionálneho združenia miest a obcí novozámockej, štúrovskej a šurianskej oblasti (30.10.2012)
17. upsvr.gov.sk
18. Vízia a stratégia rozvoja Slovenska do roku 2030 (mirri.gov.sk)
19. Zákon č. 138/1991 Zb. z. o majetku obcí
20. Zákon č. 369/1990 Zb. z. o obecnom zriadení
21. Zákon č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja
22. zSSIPel.sk

ZOZNAM SKRATIEK

abs. – absolútna (hodnota)

a i. – a iné

a.s. – akciová spoločnosť

BJ – bytová jednotka

BRO – biologicky rozložiteľný odpad

CR – cestovný ruch

č. – číslo

ČOV – čistička odpadových vôd

DHM – dlhodobý hmotný majetok

EÚ – Európska Únia

FO – fyzická osoba

ha – hektár

CHKO – chránená krajinná oblasť

JRD – Jednotné roľnícke družstvo

km – kilometer

KO – komunálny odpad

m – meter

mm – milimeter

m n. m. – metrov nad morom

MŽP SR – Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky

NFP – nenávratné finančné prostriedky

NSK – Nitriansky samosprávny kraj

OcÚ – obecný úrad

ods. – odsek

OZ – obecné zastupiteľstvo

pod. - podobne

PHSR – program hospodárskeho a sociálneho rozvoja

PO – právnická osoba

SODB – sčítanie obyvateľov, domov a bytov

SR – Slovenská republika

s.r.o. – spoločnosť s ručením obmedzeným

stor. – storočie

ŠR – štátny rozpočet

ŠÚ SR – Štatistický úrad Slovenskej republiky

t – tona

t.j. – to jest

TKO – tuhý komunálny odpad

tzv. - takzvane

UoZ – uchádzač o zamestnanie

UPSVaR NZ – Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Nové Zámky

VÚC – vyšší územný celok

Zb. – zbierka

ZMOS – Združenie miest a obcí Slovenska

Z. z. – zbierka zákonov

WIFI – Wireless Fidelity = súbor štandardov umožňujúci elektrickým zariadeniam pripojiť sa na bezdrôtovú lokálnu sieť LAN

FOTODOKUMENTÁCIA o miestnom kroji obce Leľa

(k textovej časti PHRSR, kapitola A.1.2 Kultúrne pamiatky a zaujímavosti)

